

RUDAR

Celje - skladišče

D-Per
65/1978

OSREDNJA KNJ. CELJE

5000013532,1

COBISS

GLASILO KOLEKTIVA

RUDARSKO-ELEKTROENERGETSKEGA KOMBINATA VELENJE

LETO XII

PETEK, 17. MAREC 1978

ŠTEVILKA 1

Na rob minulemu dnevu žena

Šopki cvetja, darila, prireditve! Praznovanje? Podoba je kazala, da! ... Za koga! Za žene, matere, delavke, dekleta! Za njihov praznik - dan žena!

Za nami je 8. marec. V Velenju in drugih naših mestih pa po vaseh so otroci pripravili pristrčne nastope. Marsikateri ženi - materi se je od ginjivosti utrnila solza ...

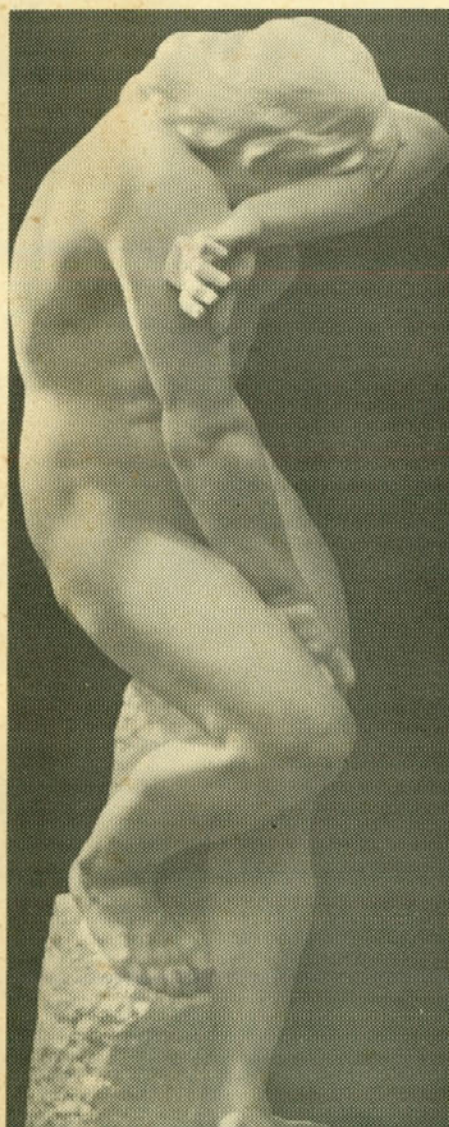
8. marec, mednarodni dan žena, naj bi bil dan enakopravnosti in solidarnosti; dan, ko pogledamo v preteklost in ugotavljamo, koliko je bilo narejenega za boljše, enakopravnejše življenje. V časih, ko so prve žene dvignile svoj glas, je šlo za enakopravnost pri volitvah, pri utiranju poti za zaposlovanje žena ...

Danes je med zaposlenimi veliko žena. Toda še vedno se pogosto dogaja, da žena dobi za enako delo slabše plačilo od moškega; da marsikje v svetu odpusti z dela najprej doletijo "žensko delovno silo" ... pa čeprav v večini razvitih držav dobivajo ženske bolj ali manj enakovreden prostor v družbi; če drugače ne, ponekod s pomočjo predpisov ...

A najsi si nekateri in nekatere še tako prizadevajo za odpravo slehernega razlikovanja med moškim in žensko, je to vendarle iluzija. Saj moški in ženska ne bosta in ne moreta biti nikdar enaka ... Marsikateri moški je že rekel: "Biološko vam nikoli ne moremo biti enakovredni."

Tako ženam ob vsem proslavljanju njihovega dne še vedno ostaja grenak priokus. A ne samo zaradi že rečenega; tudi zato, ker večino po opravljenem delu - bodisi za strojem, delovnim pultom, na polju ali drugod - še vedno čaka vsa skrb za družino. Tudi pri nas še nimamo urejenega otroškega varstva - predvsem je premalo jaslic; da ne omenjamo, kako je z vrtci za delavke druge izmene. In tudi družbena prehrana še ni najboljše urejena, saj se v mnogih družinah tudi zavoljo denarja odločajo raje za kuho doma.

Z 8. marcem, dnevom žena, ki je "le en dan v letu" - kakor nekateri hudo-mušno ali pikro pristavljajo - ne bi smelo miniti prizadevanje za boljše, enakopravnejše življenje; to je: prizadevanje za enakopravnost vseh ljudi, ne emancipacijo!

A. AVGUSTINČIČ - Brionski akt, '52

Romana Misja

Iz vsebine ● (Strani 2 - 7) Predkongresne aktivnosti komunistov v REK Velenje - Ustanovna seja konference OOS v DO RLV - V spomin Stevu Mičiču ● (Strani 8 - 11) Alojz Sevšek: V vrtincu alkohola - Boris Kumer: Pesmi ● (Strani 12 - 14) Organiziranost ZSMS v DO RLV ● (Strani 16 - 18) Na rob razpravam o predlogu samoupravnega sporazuma o zdravstvenem varstvu ● (Strani 18 - 20) Peto letno srečanje naših racionalizatorjev ● (Strani 20 - 24) TE Šoštanj IV in njena graditev

Predkongresne aktivnosti komunistov v REK Velenje

Komunisti v REK Velenje ugotavljamo za obdobje, ki sega več kot leto nazaj, da smo bili izredno družbeno-politično aktivni na najrazličnejših področjih. Predvsem pa je bilo naše delovanje usmerjeno v spreminjanje družbeno-ekonomskih odnosov, poglobljanje samoupravljanja in delegatskih razmerij pri uveljavljanju ter krepitevi položaja delavcev REK Velenje v samoupravnem procesu, kar je krepilo tudi enotnost zveze komunistov.

Komunisti v REK Velenje smo tako naredili velike premike naprej pri uresničevanju ustave in konkretizaciji zakona o združenem delu. Recimo, naše osnovne organizacije so skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami bile nosilke aktivnosti pri izdelavi akcijskega programa za izvajanje določb zakona o združenem delu, po sprejemu tega programa pa so skrbele tudi za uresničevanje programa.

Torej se je ravno na področju uveljavljanja vsebine zakona o združenem delu v REK Velenje pokazala odločilna vloga članov zveze komunistov. Saj formiranje novih temeljnih organizacij, delovnih organizacij, delovnih skupnosti in, končno, sestavljene organizacije združenega dela REK Velenje pomeni nove razvojne možnosti, kajti vsaka od teh organizacij združenega dela bo obogatila razvoj celotnega kompleksa REK Velenje.

Nadalje ugotavljamo, da se je ob delovanju, katerega rezultat je program celovite preobrazbe ekonomskih in samoupravnih odnosov v REK Velenje, pokazala naša velika akcijska enotnost, kar je porok za nadaljnji uspešen razvoj samoupravljanja v REK Velenje.

Slednje pa v veliki meri velja tudi za vse druge družbenopolitične organizacije kakor tudi organe upravljanja v REK Velenje.

Člani zveze komunistov v REK Velenje lahko rečemo tudi, da smo uspešno izpeljali usklajevanje svoje organiziranosti z reorganizacijo REK Velenje po sprejetem programu za izvajanje določb zakona o združenem delu in končali kadrovske priprave za volitve v organe na vseh ravneh organiziranosti in delovanja zveze komunistov. Poleg tega pa smo spremljali oblikovanje in izvajanje kadrovske politike v REK Velenje.

V sklop dobro začelih priprav na kongrese pa sodi tudi vključitev velikega števila članov zveze komunistov v našem kombinatu v najrazličnejše oblike družbenopolitičnega izobraževanja in izpopolnjevanja. V tem času, na primer, komunisti v REK Velenje posvečamo vso pozornost obravnavi gradiv za VIII. kongres ZKS in XI. kongres ZKJ ter študiju dela tovariša Edvarda Kardelja - Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

Ob tem samo tale podatek!

V izobraževalni program, ki smo ga začeli uresničevati konec januarja letos, je samo iz RLV zajetih prek 700 komunistov, ki bodo poleg omenjenih gradiv in

študije analizirali še celotno delo in aktivnost komunistov v RLV v obdobju po zadnjih kongresih ZK; zlasti pa vlogo, ki so jo imeli komunisti v RLV pri uveljavljanju družbeno-ekonomskih odnosov, ki jih terja zakon o združenem delu.

Prej ko slej pa komuniste, ki delamo v REK Velenje, čaka še veliko dela pri izvajanju nalog, kot so:

- uveljavljanje in uresničevanje vodilne vloge zveze komunistov v političnem sistemu socialistične demokracije;
- razvijanje in zagotavljanje aktivne vloge nosilcev delovanja delegatskega sistema (delegacij za skupščinski sistem, samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij, od teh pa še posebej sindikata, Zveze socialistične mladine Slovenije in Socialistične zveze delovnega ljudstva) ter
- zavzemanje za razvijanje konkretne odgovornosti posameznikov in organov za funkcioniranje našega socialističnega samoupravnega sistema; se pravi, zlasti za to, da bo resnično delovni človek čimbolj uspešno in po demokratični poti odločal o pogojih za svoje delo in življenje ter o rezultatih svojega življenja in minulega dela.

Lojze Filipančič

Ustanovna seja konference OOS v delovni organizaciji RLV

Povzetek poročila Vinka GOSTENČNIKA, predsednika predsedstva konference OOS v bivših temeljnih organizacijah RLV

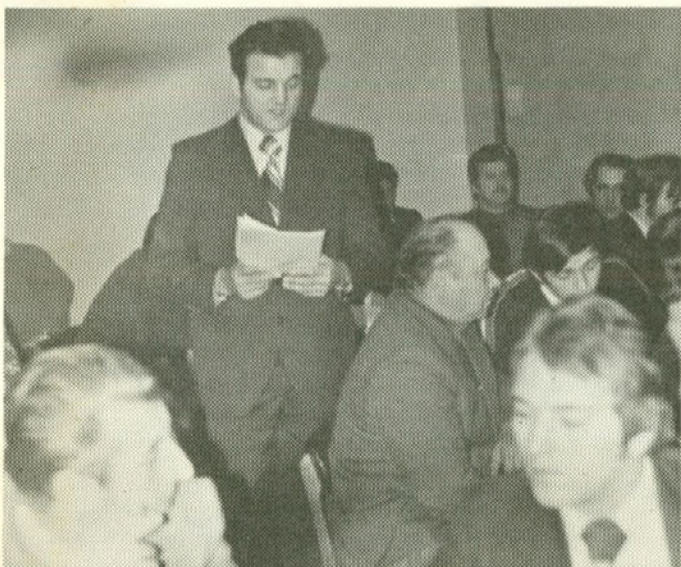
Delavci v rudniku lignita Velenje smo v obdobju po 8. kongresu Zveze sindikatov Slovenije dobili številne nove izkušnje za sindikalno organiziranje in delovanje, med katerimi je treba posebej poudariti poglobitev spoznanja, da se moramo še bolj vključevati v splošne družbene akcije, če hočemo čimveč prispevati k razvoju samoupravnega socializma.

To spoznanje se nam je okrepilo predvsem ob sprejemanju in uveljavljanju zakona o združenem delu, s katerim smo delavci dobili dokument, ki nam odpira vse možnosti za neposredno odločanje o pogojih za naše delo in njegovih rezultatih. Najpomembnejši plod tega spoznanja pa so prav gotovo nove oblike naše samoupravne organiziranosti in povezovanja, ki nam jih je nakazal zakon o združenem delu in do katerih smo prišli po svobodni, samoupravni poti.

Vendar tako sindikat kakor tudi druge družbenopolitične organizacije v RLV in celotnem REK Velenje čaka na področju urejevanja samoupravnih oblik in odnosov še precej nerešenih vprašanj, od katerih naj na prvem

V sredini Vinko GOSTENČNIK, predsednik predsedstva konference OOS v bivših temeljnih organizacijah RLV, in desno Ivo KADLIČEK, predsednik predsedstva konference OOS v REK Velenje

Udeleženec razprave Ivan NOVINEK

Ustanovne seje konference osnovnih organizacij sindikata v DO RLV so se udeležili tudi Tone HLADIN (tajnik Kluba samoupravljalcev Velenje), Stane ŽULA (vodja socialne službe v delovni skupnosti skupnih služb REK Velenje), Slavko JANEŽIČ (v.d. predsednika kolegijskega poslovnega organa DO RLV), Marcel MEDVED (predsednik občinskega sindikalnega sveta Velenje) in Rudi KORTNIK (eden izmed najbolj izkušenih sindikalnih aktivistov v REK Velenje).

mestu omenim problem formiranja skupnih služb na ravni SOZD REK Velenje, saj te službe še niso formirane tako, da bi lahko začele v celoti izpolnjevati svoj namen.

Naslednja velika naloga družbenopolitičnih organizacij v RLV in REK Velenje, zlasti sindikata, je povečevanje skrbi za izboljšanje delovnih razmer našega rudarja. Na to nalogo opozarja že prek 800 delovnih invalidov v SOZD, ki so po večini postali invalidi pri jamskem delu. Poleg invalidov pa imamo zaradi težkega jamskega dela tudi veliko obnemoglih delavcev.

Slednjih dveh problemov se bomo vsekakor morali lotiti bolj zavzeto in širše. Pri tem bo najprej treba poskrbeti za odpravo pomanjkljivosti pri odmerjanju nadomestil OD za okrnjene ali zmanjšane delovne sposobnosti naših invalidov in obnemoglih delavcev. Recimo, gotovo ni prav, da se ob stalnem naraščanju življenjskih stroškov razlika pri osebnih dohodkih delovnih invalidov še vedno odmerja na osnovah iz preteklega leta. Kakor ni prav tudi to, da še ni rešeno vprašanje nadomestila za obnemoglost, ko delavec zaradi izčrpanosti od dolgoletnega težkega dela opravlja fizično manj zahtevne in zato tudi nižje vrednotene delovne naloge. Za to nadomestilo smo pravilnik sicer sprejeli, ni pa še rešeno vprašanje kriterijev za vrednotenje obnemoglosti.

Največja naloga, ki nas čaka na tem področju, pa je preventiva, in sicer v naslednjih smereh:

- s pospešenim uvajanjem jamske mehanizacije povsod tam, kjer so delovne razmere kritične za človeka;
- s humanizacijo delovnih razmer nasploh, in to v sodelovanju z ustanovami za medicino, psihologijo in ekologijo dela, ki ga je RLV že zastavil; ter
- s takojšnjim doslednim prehodom vseh delavcev RLV, zlasti pa rudarjev, na 42-urni delovni teden, na način, ki bo rudarjem najbolj ustrezal, oziroma za katerega se bodo prostovoljno odločili.

Vendar v zvezi s to – kot vidimo – zelo obširno nalogo se moramo zavedati enega: če bo ekonomski položaj našega rudnika še naprej takšen, kakršen je sedaj, sami te naloge ne bomo zmogli. Se pravi, da bo treba položaj naše delovne organizacije postaviti na trdnjše ekonomske temelje v okviru svobodne menjave dela; ali pa bo moralo celotno slovensko gospodarstvo, kateremu daje naš kombinat do 50 odstotkov električne energije iz domačih virov, kako drugače poskrbeti, da izboljšamo delovne razmere naših rudarjev.

V naslednjem obdobju pa se bomo morali v našem sindikatu bolj spopasti tudi s stanovanjskimi problemi naših delavcev in težavami, ki jih sedaj imajo naši delavci pri iskanju zdravniške pomoči in zdravljenju, saj je ta problematika prav tako pereča. Na tem področju pa bo treba več storiti tudi glede bolezenskih in nezgodnih odsotnosti od dela.

Sledijo naloge na področju klimatskega zdravljenja, športa in rekreacije, kulture in tako naprej – o katerih pa zdaj ne bi govoril, ker pričakujem, da bo o njih go-

vor v razpravi ... V tem poročilu naj povem le še nekaj besed o sindikalni organiziranosti v naši delovni organizaciji!

V delovni organizaciji RLV imamo 27 osnovnih organizacij sindikata (OOS), in sicer po tri v Jami Preloge, Jami Pesje, Jami Škale, Jamski mehanizaciji in Pripravah; po dve v Jamskem transportu, Klasirnici in Zračanju - v Jamskih gradnjah, Zunanji dejavnosti, Gradbeni dejavnosti, Mizarski dejavnosti, Kopalnici ter "skupnih službah DO RLV" pa po eno.

V vsaki OOS imamo sindikalne skupine s poverjenikom, tako da je v vseh OOS skupno 184 sindikalnih skupin.

Izvršni organ vsake OOS je izvršni odbor s predsednikom.

V temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih s tremi ali dvema OOS se OOS povezujejo s konferenco OOS, njen izvršni organ pa je predsedstvo s predsednikom.

Konferenca OOS v DO RLV pa potemtakem povezuje vse OOS v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih (oziroma konference OOS v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih s tremi ali dvema OOS), njen izvršni organ pa je predsedstvo s predsednikom, ki ju bomo izvolili na tej seji.

V nakazanih smereh poteka tudi delegiranje.

Ob tem pa velja poudariti še to, da imamo na ravni vsake TOZD in delovne skupnosti tudi sindikalnega referenta za šport in rekreacijo ter kulturnega animatorja; na ravni DO RLV pa tudi komisijo za šport in rekreacijo in komisijo za kulturo, ki ima vsaka predsednika, sestavljajo pa ju referenti za šport in rekreacijo oziroma kulturni animatorji TOZD in delovnih skupnosti.

Iz prispevkov k razpravi po poročilu

Ivan NOVINŠEK, Kopalnica - Ker поблиže poznam stanovanjsko problematiko v REK Velenje (Ivan Novinšek je član stanovanjske komisije našega kombinata - op. ur.), naj posredujem nekaj podatkov s tega področja (ki ne vključujejo TE Šoštanj), o katerih je januarja letos razpravljal izvršilni odbor delavskega sveta REK Velenje za kadrovske in socialno politiko!

Po srednjeročnem programu za obdobje 1977 - 1980 naj bi v REK Velenje pridobili:

- v letu 1977	250 stanovanj po ceni 6 250 din/m ² ,
- v letu 1978	222 stanovanj po ceni 6 760 din/m ² ,
- v letu 1979	100 stanovanj po ceni 7 300 din/m ² ,
- v letu 1980 pa	100 stanovanj po ceni 7 900 din/m ² .

Skupno torej 672 stanovanj!

Če pogledamo, kako temu planu sledimo, pa ugotovimo, da se je v letu 1977 bilo mogoče vseliti le v 200 novih stanovanj. Se pravi, da smo v letu 1977 za tem planom zaostali za 50 stanovanj. Vzrok tega pa je bil prepozno odobren kredit iz sredstev energetike. Iz tega kredita bi namreč naj do leta 1978 zgradili 272 stanovanj. Vendar prvi obrok iz tega vira je bil odobren šele v marcu 1977. leta. In to le za 100 stanovanj.

Teh 100 stanovanj, ki jih gradi Vegrad Velenje - na področju Šalek - Gorica II, bi naj po pogodbi z dne 10. 3. 1977 bilo zgrajenih konec januarja letošnjega leta. Vendar zaradi večjega obsega zemeljskih del, kot je bil sprva predviden, bodo zgrajena šele v začetku aprila. Poleg teh 100 stanovanj pa bi naj do konca letošnjega leta na področju Šalek - Gorica III pridobili še 135 novih stanovanj, ki se bi naj začela graditi v prihodnjem mesecu (torej v tem mesecu, ker je ta seja bila 18. februarja - op.ur.).

Tako bi v letu 1978 pridobili skupno 235 novih stanovanj.

Letošnji finančni plan za našo stanovanjsko izgradnjo pa bi naj bil takle:

- Lastna sredstva iz leta 1977 + kredit	26 487 000 din
- Lastna sredstva, ki jih bomo zbrali letošnje leto + kredit	44 700 000 din
- Preostala predvidena energetska sredstva (za 172 stanovanj)	80 213 000 din
Skupaj	151 400 000 din

Pri tem bi se naj že letos aprila začela graditi stanovanja iz omenjenih energetskih sredstev; in sicer ob Šaleški in Kidričevi cesti (področje Šalek II). Izvajalca izgradnje teh stanovanj, ki bi naj bila zgrajena sredi prihodnjega leta, pa bi bila Vegrad in Gradis.

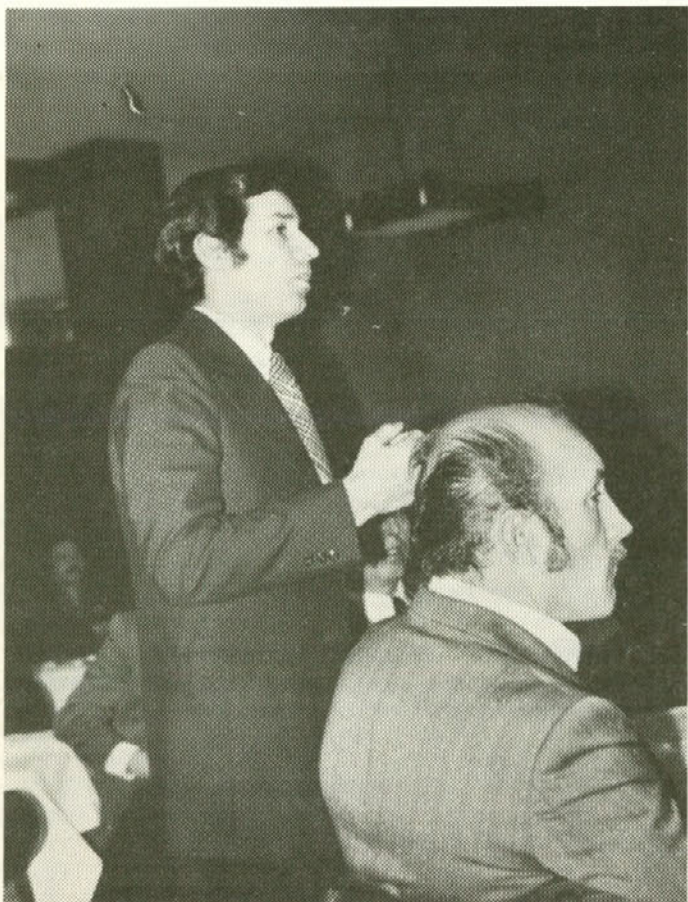
Še tole naj povem!

V letu 1977 se je po podatkih, o katerih je razpravljal omenjeni izvršilni odbor delavskega sveta REK Velenje, izpraznilo 60 naših stanovanj, zamenjav pa je bilo 110. Ko je bil govor o možnostih za hitrejšo reševanje stanovanjskih problemov naših delavcev, pa je ta organ govoril tudi o tem, da bi v primeru, ko eden od zakoncev dela v REK Velenje, eden pa v kateri drugi organizaciji združenega dela, obe organizaciji sodelovali pri rešitvi stanovanjskega problema. Poleg tega je bilo rečeno, da bo treba odpraviti nekatere pomanjkljivosti našega pravilnika o delitvi stanovanj.

Stane ŽULA, DSSS REK Velenje - (Glede na to, da je vodja naše socialne službe, je udeležencem seje na široko razgrnil problematiko našega kombinata na socialnem področju, ki je deloma razvidna iz člankov na strani 14 in na strani 16 te številke Rudarja in članka z naslovom "Čimprej moramo oživiti občinsko zdravstveno skupnost Velenje", ki je izšel v 6. letošnji številki Informatorja /17. februarja/; deloma pa iz član-

Udeleženec razprave Avgust OBLAK

Udeleženec razprave Jože KOTNIK

ka z naslovom "Zahtevamo dosledno upoštevanje statuta občinske zdravstvene skupnosti", ki je izšel v 8. lanski številki Informatorja /28. februarja/ - v srbohrvaškem prevodu pa še v 15. lanski številki Informatorja /13. aprila/.

Od problemov, o katerih je govor v teh člankih, je poudaril tudi problem alkoholizma!)

Rudi KORTNIK, Jamski transport - Iz poročila Vinka Gostenčnika smo lahko razbrali, da smo v sindikatu RLV v zadnjih nekaj letih veliko naredili. Zavedati pa se moramo, da je današnja seja prelomnica za sindikat RLV, saj bomo odslej morali v njem - kot sindikatu delovne organizacije - reševati kup vprašanj, ki so se doslej reševala na ravni REK Velenje. Torej gre od današnjega dne dalje za bistveno razširjen delovni program sindikata RLV. V skladu s tem pa bo treba spremeniti tudi pravila za delovanje našega sindikata - na to danes še nihče ni opomnil!

Prav tako še nobeden ni opomnil, da moramo do 30. 3. 1978 registrirati vse organizacije združenega dela REK Velenje, kar pomeni, da moramo predhodno sprejeti še vse statute in še vrsto drugih samoupravnih aktov.

Več pozornosti pa bi bilo treba nameniti tudi potrebam, kot so:

- poživitev delovanja naših delegatov na vseh ravneh, od TOZD do zveze;
- nadaljnje navezovanje stikov z rudarji "Kolubare" in prijateljskimi rudarskimi kolektivi v SSSR; pa
- povečanje aktivnosti našega sindikata na področju kulture in še kje; recimo, ob praznikih in za nas pomembnih dogodkih bi bolj morali izkoristiti pevski zbor Kajuh in Rudarsko godbo.

Franc DRUKS, Klasirnica - Opozorim naj na enega od predlogov konference osnovnih organizacij ZK v RLV, ki se nanaša na uvedbo 42-urnega delovnega tedna v RLV! In sicer na predlog, da bi v RLV 42-urni delovni teden izpeljali:

- 1.) ali v okviru 303 obratovalnih dni na leto in s približno toliko delavci kot sedaj ter prostimi le nedeljami;
- 2.) ali v okviru 265 obratovalnih dni na leto in z več delavci kot sedaj ter s prostimi nedeljami in večino sobot in z OD za okrog 15 odstotkov nižjimi kot po prvi varianti.

Na ta predlog opozarjam zato, ker končno se bo vendarle treba odločiti, kako bi v RLV bilo mogoče uvesti 42-urni delovni teden, ne da bi padla proizvodnja; pa tudi za to, ker se mi zdi, da bi bilo treba ta predlog - če bi naj o njem razpravljali - še temeljito dopolniti. Osebnostno pa menim, da bi bila družbeno bolj koristna druga od teh variant.

Jože KOTNIK, Jama Pesje - Malo prej smo slišali, kakšen bi naj bil finančni načrt sindikalne konference naše delovne organizacije za leto 1978. In če sem prav slišal, je od vseh predvidenih izdatkov, ki znašajo

skupno 175,5 milijona starih dinarjev, namenjenih za kulturne prireditve, ki se bi jih udeležili delavci, le 3 milijone starih dinarjev, medtem ko je za športno rekreacijo namenjenih 48,5 milijona starih dinarjev. Ali je to prav; ali za kulturo res zadostujejo ti trije stari milijoni, ko pa bi že ena poprečna gledališka predstava za ves kolektiv RLV veljala veliko več?

Mislím, da to ni prav; mislim, da bi za kulturo morali nameniti veliko več denarja, poleg tega pa bi morali zaposliti profesionalnega kulturnega animatorja; če že imamo profesionalnega športnega referenta!

Avgust OBLAK, Jamska mehanizacija - In pri tem našem športu in rekreaciji so vedno eni in isti. Kaj ko bi v ta namen bolj izkoristili možnosti za izlete - tudi med dopusti ob morju. Nasploh bi od zadolženih za organizacijo športa in rekreacije bilo treba zahtevati več domiselnosti.

Slavko JANEŽIČ, v.d. predsednika kolegijskega poslovnega organa DO RLV

"Naloge, ki ste jih danes omenili, ostanejo naloge. Ob tem pa ne gre pozabiti proizvodnih nalog. Naš letošnji plan je 4,5 milijona ton premoga, potreba pa je najmanj za 200 000 ton več; toliko je predvideno tudi v srednjeročnem načrtu RLV, saj bo že v TE Šoštanj šlo letno okrog 4,1 milijona ton premoga. Sicer rezultati proizvodnje niso slabi; letni plan dosegamo in presežemo; in tudi deponija pri TE Šoštanj je začela rasti.

(Op.ur. - V letošnjem letu do dneva te seje /v obdobju 1. januar - 17. februar/ so naši rudarji pridobili 565 400 ton premoga ali 10 444 ton več, kot so predvideli v letnem načrtu. Samo v marcu do vključno desetega pa so pridobili 168 400 ton premoga ali 16 345 ton več, kot so za te dni predvideli v letnem načrtu.

V zadnjih tednih je narasla tudi deponija pri TE Šoštanj, saj je 9. marca bilo na njej že 342 354 ton premoga, 17. februarja pa le 260 945 ton; v kratkem času po 31. 12. 1977, ko je bilo na njej 555 402 toni premoga, pa je usahnila kar na okrog 75 000 ton.)

Kljub temu pa problemi so. Recimo, od 31. januarja naprej bi morali imeti 200 delavcev več, imamo pa jih le 20 do 30 več; in to zaradi odhodov v vojsko itd.

Proizvodnja res ni sama sebi namen, je pa nujnost; saj večja, ko je, večji je dohodek in z njim možna skupna in splošna poraba; drugače rečeno: osebni in družbeni standard.

O prehodu na 42-urni delovni teden!

Skupne službe naše delovne organizacije so dolžne predlagati temeljnim organizacijam vse možne načine za povečanje osebnega in družbenega standarda - in tako tudi vse možne načine za prehod na 42-urni delovni teden. Vendar le predlagati, medtem ko je končna odločitev stvar delavcev TOZD, vključno s sindikatom.

Kar se tiče variante za 42-urni delovni teden v okviru

303 obratovalnih dni letno, pa menim, da je v razpravi omenjeno 15-odstotno povišanje OD nasproti drugi varianti prenizko ocenjeno; pri 303 obratovalnih dneh nasproti 265 obratovalnim dnevom letno bi povišanje moralo biti še večje.

Sicer pa bomo o teh variantah razpravljali in zatem izvedli referendum, in to še pred začetki dopustov, tako da bi na novo ureditev delovnega časa oziroma 42-urni delovni teden prešli na jesen, po dopustih.

Rečem lahko le to: če bi se zavestno poprijeli dela - bi imeli denarja za vse; za poslovna sredstva pa za kulturo, šport in tako naprej.

Mimogrede še tole o našem obnašanju, kadar gre za kulturo! ... Ne obnašajmo se po zgledu: ti si bil zoper financiranje pevskega zbora, jaz bom pa proti financiranju folklorne skupine! ... Če gre za kulturo, se pač obnašajmo kulturno; tudi tako, da - recimo na odru doma kulture v Velenju - ne bomo videli samo igralce od drugod, zunaj mesta in občine Velenje!"

Ivo KADLIČEK, predsednik predsedstva konference OOS v REK Velenje

"Menim, da je razprava premalo poudarila potrebo po skupnih ciljih delovnih organizacij v REK Velenje, ki so pogoj za boljši REK Velenje; za SOZD, sestavljeno organizacijo združenega dela, ki ne bo zgolj forma, temveč z vidika konkretnega dogovarjanja in doseženih skupnih rezultatov vsebinsko bogata organizacija združenega dela. V tej zvezi bi danes bilo treba sprejeti tudi kak sklep!

In tole v zvezi s pripombo Rudija Kortnika, da bi bilo treba še naprej navezovati stike z drugimi rudarskimi organizacijami! ... Sindikat REK Velenje bo sprejel pokroviteljstvo nad srečanjem mladih energetikov Jugoslavije, ki bo 21. in 22. aprila letos v Velenju."

Marcel MEDVED, predsednik občinskega sindikalnega sveta Velenje

"Lep pozdrav konferenci v imenu ObSS Velenje!

Vaša razprava je pokazala, da povežete izkušnje iz ustave, zakona o združenem delu in Kardeljeve študije - Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Poročilo predsednika Gostenčnika pa je bilo prepičilo. Enako velja za nakazani delovni program konference za leto 1978. (Predlog tega programa je tik pred razpravo podal Franc Krivec - op.ur.) Mislím, da bo ta program treba dopolniti z vsebino vaše razprave; posebej pa še s podrobnejšo opredelitvijo nalog na področju poglobljanja samoupravljanja, kjer mora biti v centru delavec.

V nakazanem delovnem programu konference so premalo izraženi tudi sklepi vaših drugih družbenopolitičnih organizacij, predvsem organizacij ZK. Več poudarka bi bilo treba v njem dati tudi razvijanju meril za delitev OD po osebnem prispevku delavca. Nadalje, akciji za stabilizacijo gospodarjenja, obveznim periodičnim obravnavam rezultatov dela in poslovanja ter

nezgod pri delu.

42-urni delovni teden!

Če ga še nimate, imajo zaradi tega problem tudi drugi – veliko žen vaših delavcev dela drugod. Sploh pa je nerazumljivo, zakaj se reševanje tega problema pri vas ne premakne z mrtve točke. O tem se boste morali odkrito pogovoriti.

Stanovanjska problematika!

Pri stanovanjski izgradnji zaostajamo v občinskem merilu 1 leto za srednjeročnim planom; zaposlujeemo pa prek plana! Krivda je v splošni neusklajenosti. Za to področje bomo v občini ustanovili posebno službo in organ.

Problem invalidov!

Za predsednika predsedstva konference OOS v delovni organizaciji RLV je bil izvoljen Franc KRIVEC iz delovne skupnosti "skupne službe DO RLV".

Ta problem gotovo prerašča vaše lastne sposobnosti reševanja; zato ga bo treba upoštevati pri občinskem planiranju; nekaj v zvezi z razvojem ustrezne gospodarske dejavnosti za invalide pa je že bilo rečenega.

Zdravstvo!

Njegove hibe poznamo vsi; treba jih bo le še bolj odločno odpravljati ...

Opomnim naj še na to, da morajo o stališčih in sklepih, ki jih boste sprejeli na tej seji, razpravljati vaše osnovne organizacije sindikata."

Uredništvo

OPOMBA – V eni prihodnjih števil Informatorja bomo objavili še povzetek na tej seji potrjenega delovnega programa konference OOS v DO RLV za leto 1978 in imena izvoljenih članov v predsedstvo konference.

V SPOMIN STEVU MIČIČU

(* 14. 5. 1954
+ 27. 2. 1978)

Vsa živa narava izgublja svojo moč proti jeseni, ko pojenjuje plodna sila sokov in se listje na drevju suši, trava pa jáme izgublja svojo barvo. Čez zeleno rast se prelije rjavina trohnenja. A ko se bliža pomlad, ko po dolinah skopni sneg, narava zopet oživi.

Tudi zdaj se bliža pomlad. Cvetovi teloha v gozdovih že naznanjajo lepše, sončne dneve. Ne narava in ne ljudje v tem času ne vedo za smrt. Niti globoko pod zemljo ne, kjer si rudarji služijo svoj vsakdanji kruh! In ravno tam, v jami Preloge, je bil še pred pomladjo odtrgan cvet ...

Konec februarja so rudarji sklonjenih glav sprejemali vest, da si, še ne štiriindvajsetleten, omahnil pri svojem delu. Res si bil še mlad; šele začel si spoznavati lepote in trpkosti življenja. A bil si že tretje leto rudar, in kazalo je, da boš dober rudar.

Dragi Stevo!

Med velenjske rudarje si prišel pred tremi leti, konec meseca marca. Zaposlil si se kot kvalificirani kopač v jami Preloge, februarja 1976 pa si odšel na služenje vojaškega roka. Po odslužitvi si se ponovno zaposlil v jami Preloge, potem si delal nekaj časa pri jamskih pripravah, nazadnje pa si spet delal v jami Preloge. Pri svojem delu si spoznaval jamo podolž in počez. Spoznaval si se z drugimi rudarji. Postali ste dobri sodelavci. Z marsikom si stkal tudi tesne prijateljske stike. Zato, Stevo, ti zdaj, ko smo se poslovili od tebe, obljubljam, da ostaneš v mislih vedno z nami.

V spominu nam boš ostal kot požrtvovalen in nesebičen rudar, ki ni klonil niti pred najtežjimi in najnevarnejšimi nalogami ...

R. Misja

Alojz Sevšek

V VRTINCU ALKOHOLA

V restavraciji je bilo polno ljudi. Delavci prve izmene so prišli na kosilo. Osemnajstletna Vida, ki je stregla gostom, je urno nosila na mizo. Tu in tam se je kak moški pošalil z njo, ona pa se je pogosto nehote zadržala pri mizi, kjer je sedel Ivan. Upravnica jo je skoraj vsakokrat, ko je obstala ob njem, morala opomniti, koliko dela še ima.

Ivanu je bilo štiriindvajset let, rad je bil dobre volje, a škoda, da se je večkrat opil. Vidi je često pomagal pri težjih delih. Vleklo ga je k njej, vendar si z njo ni upal kaj več govoriti, ker je zvesto verjel v pogovor, da pijača in ženske ne gredo skupaj. Neredko je premišljeval, kako bi se rešil družbe, v katero je mimogrede zalezel, toda izhoda ni našel.

Restavracija se je pričela prazniti. Ostali so le stalni pivci. Tokrat ni bilo Ivanove družbe. Sam je obsedel za mizo in razmišljal.

Vida je sedla na prazen stol poleg Ivana in ga vprašala, zakaj je tako zamišljen.

"Ne vem, včasih človek mora na kaj misliti," je dejal in zadržal zase, da je mislil ravno nanjo.

"Ivan, jutri me ne bo več v tej restavraciji. Hvala, ker si mi večkrat pomagal!" je nadaljevala Vida.

"Kam pa greš?" je vprašal Ivan. Bil je tako presenečen, da je pozabil zapreti usta.

"V šolo grem. Rada bi prišla do poklica," mu je zaupala.

"Da, do poklica; to bi tudi jaz moral," si je mislil Ivan, rekel pa je: "Škoda, da odhajaš. Tako prijetno je bilo zahajati semkaj, ko si ti stregla. In ta tvoj nasmeš - nikoli ga ne bom mogel pozabiti."

Šele ko se je vračal domov, v samski dom, se je Ivan zavedel, da je to dekle resnično imel rad ...

Po Vidinem odhodu je Ivanu življenje potekalo še bolj enolično. Minili so edini svetli trenutki, ki jih je doživljal, kadar se je pogovarjal z njo. V srcu se mu je naselila žalost. Iz dneva v dan je več pil. Ko mu je zmanjkalo denarja, je pil na kredo. Pijača ga je počasi spreminjala. Postajal je razdražljiv in neroden. Večkrat se je stepel in jo v pretepu običajno tudi skupil. Pri sodniku za prekrške je bil stalen gost. Vedno hitreje je padal proti dnu. Včasih je resda uvidel, kako globoko je pristal zaradi alkohola in se zaklel, da ne gre več v pivsko družbo in da ne bo več pil. Na žalost pa je bil to račun brez krčmarja, saj kogar dobi alkohol v kremplje, ga zlahka ne izpusti.

Ko je nekoč nekje zvedel, da se za pomoč pri odvajanju od pijače dobijo zdravila, je šel celo k zdravniku. Ta ga je napotil k specialistu, pri katerem je dobil recept za zdravila, obenem pa nasvete za odvajanje pijače.

S pomočjo zdravil se je potlej nekaj časa vzdržal pijače, a ne dolgo. Kmalu se je spet napil, spet šel k zdravniku in od njega k specialistu, kjer je zopet dobil recept in nasvete. Vendar zgodilo se je tako kot prvič, le da je med tem drugim poskusom zdravljenja srečal neko dekle, se z njo na hitro poročil in se po poroki ni več poskušal zdraviti. Pil je in živel v tri dni; kljub temu, da sta se jima eden za drugim rodila dva sinova in je zato moral precej več delati. Tako bi tudi nadaljeval, dokler bi ga alkohol ne izmozgal do kraja - če se ne bi vdala pijači še žena. To pa se mu je tako zagabilo, da od takrat pijače ni mogel niti videti.

Z Ivanovim spreobrnjenjem je tudi žena malo popustila pri pitju in odtlej pila le na skrivaj. Dobila je tudi več volje do življenja in gospodinjstva in to se jima je toliko poznalo pri denarju, da so si kupili avto. Vozniški izpit sta oba opravila brez težav in od takrat so bili - vsaj na videz - kar srečna družina. Konec tedna so se vozili na izlete. Sinova sta odraščala, končala poklicno šolo, se zaposlila, potem pa sta zletela iz gnezda, se poročila in si ustvarila svoji družini.

Torej je kazalo, da bosta Ivan in njegova žena brez posebnih pretresov preživljala leta, ko otroci odrastejo in zapustijo starše. Vendar nesreča - posebno če ji pomagamo - nikoli ne počiva! Kmalu je prišla tista poletna nedelja, ko sta se vračala z avtom z izleta v hribih. Vozila je žena, bolj pogumno kot bi smela, vendar ne predrzno. Kljub temu pa je Ivan postal nemiren. Vpraševal se je, kaj ji je, da tako vozi. Odgovor je dobil kmalu: ko se je nagnil k njej, je zavonjal, da je pila. "Spet si pila!" jo je jezno ogovoril in ji hotel še nekaj reči. A za to ni bilo več časa. Žena je naenkrat skrenila s ceste, potem je počilo, da se je Ivanu zabliskalo pred očmi, koj nato pa ga je zagrnila tema!

Ivan se je prebujal. "Zakaj imam veke tako težke, da jih ne morem dvigniti? In od kod bolečina?" se je vpraševal. Končno je le lahko odprl oči. "Čudna, zelo čudna soba. Le kje sem?" si je mislil. Tudi vonj, ki ga je zdaj začutil, se mu je zdel nenavaden.

Počasi se je zavedel, da je v bolnici. Zavest pa ni tra-

jala dolgo; kmalu se je zopet pogreznil v temo. Vendar se je potem čedalje pogostejše prebujal. In ko se je nazadnje popolnoma prebudit, je ob vznožju postelje opazil sestro. Sklanjala se je nad tablico na končnici in napeto premišljevala. Ivan jo je gledal in gledal in pričel tuhtati, kje je že videl ta lepi, dragi obraz. "Sestra!" je nenadoma planilo iz njega. Njegov klic je žensko tako presenetil, da ji je tablica zdrsnila iz rok in z ropotom zanihala ob kovinsko ogrodje končnice. Ta glas je poznala. "Ivan, pa si res ti!" je dejala in se mu zazrla v obraz. Srce ji je začelo razbijati, ko je njen pogled zaobjel znane oči in poteze, ki jih ni mogla nikoli pozabiti.

"Ne vem, ali se mi sanja ali kaj; Vida, si res ti?" je zdaj ves osupel vprašal Ivan.

"Da, Vida sem; nič se ti ne sanja!" je bolj dahnila kot odgovorila.

"In si res sestra?"

"Kakor vidiš!"

"Kako pa sem prišel sem?"

"Avtomobilsko nesrečo si imel. Najprej si bil več dni v šok sobi, zdaj pa je že malo boljše; zato ležiš že v navadni sobi.

"Doživel si hud pretres možganov in dobil nekaj prask po glavi."

Ob teh besedah pa se je Ivanu posvetilo, kako je bilo. Spomnil se je, kako je žena vozila, pa na vonj po pijači, ki je zavel od nje, in se naenkrat sam pri sebi odločil: če ozdravim, se ločim! Nato je pogled zopet obrnil k Vidi in jo vprašal, kako je kaj z ženo.

"Žena je doma. Dobila je le nekaj prask. Avto pa je čisto razbit," mu je odvrnila Vida.

"Veš, Vida," je dejal, "žena je mene znala pripraviti do tega, da sem nehal piti, sebe pa ne. Saj ko je enkrat začela piti, je na skrivaj pila še naprej. Njeno

pitje je bilo tudi vzrok tej nesreči. In ti, Vida, kako si preživela vsa ta leta?"

Vida je sedla na njegovo posteljo. V njenih očeh, ki so bile še vedno tako lepe kot nekoč, je Ivan opazil sled utrujenosti, ki mu je dala vedeti, da je od takrat gotovo prehodila zelo težko pot. Potem je Vida globoko vzdihnila in mu povedala tole:

"Iz tiste restavracije sem šla v to bolnico. Poleg dela sem obiskovala večerno šolo in jo uspešno končala. Medtem sem se tudi poročila in rodila hčerko. Mož je bil nekaj časa dober, pozneje pa je pričel piti in se družiti z drugimi ženskami. Končno me je zapustil in potem sem se s hčerko prebijala skozi življenje, kakor sem vedela in znala. Hčerka zdaj hodi že v visoko šolo; še eno ali dve leti in končala jo bo."

"Pa mož?" je zanimalo Ivana.

"Slišala sem, da je nekje v Nemčiji. Potem ko me je zapustil, je nekaj časa še živel v bližini in je seveda moral plačevati za otroka. To pa mu ni šlo v račun. Mislil si je, da se mu godi krivica; zato je izginil in mi zdaj že dolgo ničesar ne plačuje."

Ivan je počasi okreval. Vsak dan se je pogovarjal z Vido. Njuni pogledi so se nehote vedno znova srečevali. Nekega dne jo je vprašal, če bi lahko po delu prišla k njemu, da bi se nekaj važnega pogovorila.

"Prav rada!" je rekla Vida.

Oba pa sta slutila, da se bliža trenutek, ki sta si ga želela leta in leta.

Dobila sta se v kotu hodnika, in nobenega ni bilo, ki bi ju motil.

"Končno sva sama!" je pričel Ivan. "Veš, ko si se tisti dan poslovila, sem vedel, da te nikoli ne bom mogel pozabiti. Vedel pa sem tudi, da te kot pijanec nisem vreden. Marsikaj sem poskusil, a se nisem in nisem mogel odvaditi alkohola. Hodil sem tudi k zdravnikom. Potem sem se oženil in še naprej pil, dokler ni začela piti še žena. Od takrat nisem poskusil niti kapljice alkohola.

Medtem sta tudi oba sinova, ki ju imava z ženo, odrasla in že nekaj let živita poročena zdoma.

Glej, in zdaj, ko je žena to naredila, sem se odločil, da se ločim; da začnem res vse znova - s teboj ... Kaj ti čutiš do mene, pa ne vem!"

"Ivan," mu je na to odvrnila Vida, "prav to, kar čutiš ti do mene, čutim ves čas tudi jaz do tebe. Vidim, da sva imela skoraj enako življenje in enako pot. Res sem sklenila, da ne maram nobenega moškega več v svojem življenju, a zdaj se ne morem več upirati temu, kar je veliko močnejše od mene. Jaz sem prosta, samo z otrokom se še pogovorim. Ti pa; ali se boš lahko pogovoril s svojo ženo? Stanovanje imam jaz ..."

Ko je Ivan odšel iz bolnice, sta se z Vido vsak dan kje dobila. Tudi z njeno hčerko se je nekajkrat srečal in kar lepo sta se razumela.

Žena pa Ivanove odločitve sprva ni jemala resno. Ko

ji je povedal vzrok za ločitev, si je mislila: "Ga bo že minilo."

Da misli resno, je začela verjeti šele po prihodu s sodišča, kamor so jo klicali, da se bi z možem, ki je vložil prošnjo za ločitev, poskusila poravnati. Šele to jo je zresnilo; posebno zato, ker moža sploh ni bilo na poravnavo in je potemtakem dal vedeti, da je njegov sklep trden. "Kaj naj storim?" ji je začelo kljuvati v glavi. Veliko noči je prebedela in prelokala, si očitala, da je moža izgubila, ker je nihala med njim in alkoholom, nazadnje pa sklenila, da se bo zatekla po pomoč socialni delavki.

Socialna delavka je bila preudarna ženska. Rekla ji je, da ne pomaga nič drugega, kakor da se gre zdraviti v bolnico, kamor je tudi takoj telefonirala in dosegla, da so ji obljubili prostor. Ivanovi ženi pa je naročila, naj se pri njej zglati tudi mož.

Ivan ženi ni odrekel obiska pri socialni delavki. Obisk pri njej pa ga je spravil v precep, iz katerega ni videl izhoda, saj mu je socialna delavka dala vedeti, da bo njegova žena gotovo propadla, če se bo ločil od nje; če pa bo svoj sklep spremenil, pa da ima vse možnosti, da postane žena, kot si jo želi.

V nič manjši zagati pa se ni znašla tudi socialna delavka, ko ji je Ivan zaupal, da kot poročen živi z znanko iz mladih let, ki jo ima nadvse rad in ji je dal besedo. Končno pa se je le odločila in dejala: "Glejte, tudi vi ste nekoč veliko pili in vaša žena je takrat verjetno le zaradi otrok zdržala pri vas. Pomagala vam je. Sedaj pa ji to vrnite. O tem, kako se boste pogovorili z žensko, s katero ste se mislili poročiti, pa vam ne morem svetovati kaj drugega kakor to, da ji poveste vse, kar sva si danes rekla midva. In če je ženska prava ženska, se bo znala odpovedati vajini zvezi."

Ivan je odhajal domov popolnoma potr. V sebi je čutil bolečino. Cesto je videl le za korak naprej. Znanci so ga pozdravljali, a jih ni niti videl, kaj šele, da bi jih slišal.

Ko je prišel domov, je bil mlahav, kakor da bi bil pijan. Obut in oblečen je legel na kavč. Bilo mu je nepopisno hudo. Žena pa je bila trezna in zelo pozorna; še slekla ga je in sezula. Videlo pa se je, da tudi ona zelo trpi.

"Hujše je kot na natezalnici," je pomislil Ivan. Spomnil se je tudi na pijačo. "Kaj bi bilo, ko bi se napil?" ga je prešinilo. "Ne! Tega ne bom več poskusil. Tako sem se zaklel pred leti in tega se bom držal," si je rekel in stisnil zobe.

Ko je naslednji dan prišel z dela, je vedel, da mora sporočiti Vidi, kako je z njim. Zaprl se je v svojo sobo in pričel pisati. Ni se zavedal, kdaj je napisal "Ljuba Vida!". "Tako vendar ne smem začeti, če ji pišem v slovo," se je zjezil nad seboj, raztrgal papir in pričel znova. A kmalu mu je ušlo na papir "Ljubim te" in zopet je raztrgal načeto pismo. Nazadnje je uvidel, da ne more napisati kaj pametnega.

Šele naslednji dan se mu je posrečilo, da je napisal kar je želel; in to med solzami, ki jih ni in ni mogel ustaviti.

Vida je Ivanovo pismo sprejela z veseljem. Mislila je: "V njem mi gotovo sporoča, da bo kmalu ločen." Ko pa je prebrala, da se ne moreta poročiti in zakaj se ne moreta, ji je padlo pismo na tla. Odšla je v kopalnico. Prijela se je za umivalnik, nekaj časa topo gledala predse, potem pa se ji je utrgal takšen krik, da so zaječale stene. Zatem je vsa začela trepetati kot šiba na vodi, se grabiti za prsa in hlastati za zrakom, in tema, ki se ji je zgrinjala pred oči, je bila vedno hujša ...

Medtem je prišla domov hčerka. Ko je vstopila, je na hodniku pred kopalnico zagledala zmečkan kos popisa-

nega papirja, iz kopalnice pa ji je udarilo na ušesa pretresljivo stokanje in sopenje. Takoj je začutila, kaj se je zgodilo. Stekla je k vratom, jih sunkovito odprla, stopila k materi in jo objela ter ji med jokom, ki se mu ni mogla upreti, začela prigovarjati: "Mama, ne joči! Mama, ne joči, saj ti še vedno ostanem jaz!"

Tedaj je Vida prvič začutila, da v temi krog sebe ni več sama; da je ob njej hčerka, prijateljica, ki ji bo pomagala preživeti te hude trenutke in marsikaterega od dnevvov samotnega življenja, ki jo čaka v bodoče.

Še dolgo sta Vida in hčerka objeti jokali v kopalnici.

Vida je vedno jasneje čutila praznino, ki ji je oklenila srce. Le kadar je pogledala hčerko, ji je bilo malo lažje. Vedela pa je, da tako lepih trenutkov, kakor jih je preživela zadnje tedne in dneve, ne bo doživljala nikoli več.

Prišlo ji je na misel tudi to, kaj vse je alkohol storil njej, pa čeprav se mu nikoli ni vdajala. "Če Ivan nikoli ne bi pil, bi se zagotovo poročila z njim," si je mislila. "Saj če sem koga resnično imela rada, sem imela njega. In potem moj mož; če ne bi začel piti, bi morda bil kar dober mož in oče. Tako pa se je vse sesulo in najbrž bom ostala na starost sama. Pa Ivanova žena! Če ne bi pila, bi ne zakrivila prometne nesreče - in z Ivanom se ne bi srečala.

In drugi!" je naprej razmišljala. "Ni še dolgo, kar sem brala, da je mož v pijani ljubosumnosti ubil svojo ženo, mater osmih otrok. Ko je ležal v bolnici in pre-mišljeval, kaj je storil, pa je ubil še sebe. Osem otrok je tako ostalo brez staršev." In še je premišljevala, a prave tolažbe ni našla ...

In Ivan? Po nekajmesečnem zdravljenju se je njegova žena vrnila iz bolnice. Bila je povsem druga ženska. Postala je odločna in je vse stvari urejala z močno voljo. Sinova, snahi in vnuki, ki so bili prej redki gosti, so ju pogosteje začeli obiskovati in jima marsikdaj pripravili veselje.

Vide pa Ivan le ni mogel pozabiti. Vse, kar je doživel z njo, se mu je zdelo tako lepo, kot so lahko lepe le sanje.

(Ilustriral Adi Pirtošek)

Boris KUMER - Božo, ESO - Strojni obrati

TISOČKRATNO SLOVO

Povzpел se bom
To noč
Ko ni mi dano sna
Na vrh griča
K mogočnemu hrastu
Se stisnil k njemu
Potočil solzo
Mu povedal lepo misel
Toplo ga bom pobožal
In potem bom šel olajšan
Nazaj v dolino
Po cesti
V svet
Ki me je ukradel
Meni
In se ne bom uzrl
Da ne zaječi duša
Ob ponovnem udarcu rezila
Ob steno ran

VRAČANJA

Kamen, grič in jaz;
z domačij ognjišča kade ...
V poletnih nočeh
trave diha je pojo,
ostrme oči
in misli trudne poč'nejo na tla ...

Telo diha z zemljo,
v studencih pretaka se kri
in oči gledajo z ognjem ...

Grič nad vasjo z Zemljo drhti,
ustne poljublja jo trave
in dlani božajo toplo kamenje ...
"Vrnil sem se!"

seže krik do neba,
toda odmev se ne odzove!

Telo diha z zemljo ...

PRIČAKOVANJA

Zrelo klasje
v valovanju
kakor morje,
kakor moje misli.

V sončnem siju
igra valovanja
kot prikloni
krošenj smrek v viharju,
kakor moja čustva.

Zrelo klasje
v trepetanju,
ko pojo žanjice,
se žrtvuje darovanju.

V sončnem siju
igra žrtovanja,
pada
klas za klasom
in zblede
pričakovanja.

Marjana HOJAN

Organiziranost ZSMS v delovni organizaciji RLV

V delovni organizaciji RLV je približno 2 000 mladih delavcev, ki so organizirani v osnovne organizacije ZSMS znotraj temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti.

Osnovne organizacije ZSMS

1. Jama Preloge
2. Jama Pesje
3. Jama Škale
4. Jamska mehanizacija
5. Jamski transport
6. Jamske gradnje
7. Priprave
8. Klasirnica
9. Zunanja dejavnost
10. Gradbena dejavnost
11. Mizarska dejavnost
12. Zračenje
13. Delovna skupnost skupnih služb

Ustanovitev teh osnovnih organizacij ZSMS se sklada z novo samoupravno organiziranostjo RLV. To velja tudi za delovanje teh osnovnih organizacij, saj so se vse vključile v vsako akcijo pri izvajanju zakona o združenem delu; seveda pa uresničujejo še svoje specifične delovne programe, ki so jih sprejele na programskih volilnih konferencah.

Organi osnovnih organizacij ZSMS

Najvišji organ osnovnih organizacij ZSMS na ravni delovne organizacije RLV je koordinacijska konferenca. V njej ima vsaka osnovna organizacija tri delegatska mesta.

Koordinacijska konferenca se mora sestati najmanj dvakrat letno in vsakokrat pregledati prehojeno pot po svoji zadnji seji, poleg tega pa sprejeti program za svoje delo v naslednjem obdobju ter kritično oceniti delovanje članstva ZSMS v celi delovni organizaciji RLV.

Koordinacijska konferenca ima predsedstvo, ki ga sestavljajo predsedniki vseh osnovnih organizacij ZSMS in predsedniki komisij pri koordinacijski konferenci.

Predsedstvo koordinacijske konference

Predsednik - Marjana HOJAN ("skupne službe DO RLV")
Sekretar - Pavel ŽUPEVC (J. mehanizacija)

Blagajnik - Metka BERLAK (J. Preloge)

Člani

Roman ARCET (Klasirnica)
Ivo AVBERŠEK ("skupne službe DO RLV")
Blaž CAR (J. Pesje)
Jože CIMERMAN (Priprave)
Branko FOŠNER (J. mehanizacija)
Mladen GORIČANEC (J. mehanizacija)
Ramiz HASIČ (J. gradnje)
Tomo LIPNIK (J. mehanizacija)
Andrej NOVINŠEK (Mizarska dejavnost)
Mihael OVEN (J. Preloge)
Josip PETRIČ (Priprave)
Zdenka POKLEKA (Gradbena dejavnost)
Nedeljko PRIJEVIČ (J. transport)
Leopold ROBER (J. Škale)
Danilo VODOVNIK (Zunanja dejavnost)
Sulejman ZAHIROVIČ (Zračenje)
Erika ZUPANC (Priprave)

Predsedstvo se sestaja enkrat mesečno; če je potrebno, pa tudi večkrat.

Glavna naloga predsedstva!

Predsedstvo mora pomagati osnovnim organizacijam ZSMS pri izvajanju vseh nalog, ki jih sprejme koordinacijska konferenca.

Sekretariat predsedstva koordinacijske konference

Za čimbolj učinkovito organiziranje aktivnosti osnovnih organizacij ZSMS na področju interesnih dejavnosti (SLO in mladinske delovne akcije, šport in rekreacija, kultura) je predsedstvo koordinacijske konference izvolilo svoj izvršilni politični organ - sekretariat.

Sekretariat sestavljajo predsedniki komisij pri koordinacijski konferenci, po funkciji pa še predsednik ter sekretar predsedstva koordinacijske konference, ki vodi delo sekretariata.

Naloge sekretariata

- Organizira in spremlja uresničevanje sklepov in stališč koordinacijske konference in predsedstva ter stališč v okviru svoje izvršilne politične funkcije.
- Usklajuje in usmerja delo komisij pri koordinacijski konferenci.
- Redno obvešča predsedstvo koordinacijske konference o glavnih delovnih rezultatih organizacij in vodstev v ZSMS.
- Spremlja in ureja finančno poslovanje koordinacijske konference.
- Pripravlja gradivo za seje predsedstva in ima pravico, da odloča o sredstvih, in pravico, da sprejema sklepe v imenu predsedstva.

Roman ARCET

Osnovna organizacija ZSMS "Klasirnica" in njena stališča do nekaterih problemov RLV

Osnovno organizacijo ZSMS Klasirnica sestavljata dva aktiva, in sicer aktiv Preloge in aktiv Pesje. Aktiv Preloge združuje mlade delavce iz obratov temeljne organizacije Klasirnice v Prelogah, aktiv Pesje pa iz obratov temeljne organizacije Klasirnice v Pesju in na Jašku Škale.

Za prihodnjo številko Rudarja, ki bo izšla pred praznikom dela, 1. majem, imamo v načrtu predstavitev organiziranosti in delovanja organizacije ZSMS v delovni organizaciji ESO. (Sliki sta z zadnje programske volilne seje konference osnovnih organizacij ZSMS v ESO.)

Celotna osnovna organizacija šteje okrog 120 članov; "okrog 120" pravim zato, ker je v temeljni organizaciji Klasirnica pereč problem fluktuacija delavcev.

Če omenim še, da je v temeljni organizaciji Klasirnica vseh zaposlenih delavcev okrog 330, potem je osnovna organizacija ZSMS Klasirnica razmeroma zelo močna družbenopolitična organizacija.

Notranja organizacija

Na čelu enega in drugega aktiva je sekretariat s sekretarjem, delo obeh aktivov pa povezuje, koordinira in vodi predsedstvo osnovne organizacije ZSMS, ki ga sestavljajo po trije člani sekretariata vsakega aktiva in

predsednik predsedstva osnovne organizacije. Torej šteje predsedstvo skupno sedem članov.

Delovanje

Delo osnovne organizacije ZSMS Klasirnica poteka po programu dela, ki ga je članstvo sprejelo na programski volilni konferenci. Sestanki aktivov, njihovih sekretariatov, predsedstva in celotnega članstva osnovne organizacije pa se sklicujejo v skladu s potrebami po reševanju posameznih problemov in v skladu s sprejetimi nalogami.

Stališča osnovne organizacije do nekaterih problemov RLV

Naprvo naj izpostavim že tolikokrat omenjeni problem 42-urnega delovnega tedna!

V temeljni organizaciji Klasirnica smo se že lotili reševanja tega problema, medtem ko v nekaterih drugih temeljnih organizacijah RLV ta izredno pereč problem še niso začeli resno reševati; pa čeprav to terja tudi zakon o združenem delu. Malo zajedljivo rečeno: kaže, da se dogovorov za začetek reševanja tega problema držijo le "bedaki"!

Kot celota se torej premalo zavedamo, da je ta problem treba rešiti že po zakonu; če že ne zaradi tega, ker je rudarski poklic eden najtežjih in zato rudarju počitek ob delu še kako potreben.

Delavci v drugih organizacijah združenega dela so vedel že zdavnaj prešli na 42-urni delovni teden; kljub temu, da imajo marsikje mnogo lažje delo, kot je naše. Na tak delovni čas so prešli tudi skoraj po vseh uradih, pisarnah; bodisi v občini ali na ravni republike in zveze - mi pa se še zmeraj temu upiramo! Zakaj? Kaj imajo delavci v uradih, pisarnah in podobnih institucijah res težje delo od rudarjev in so bolj potrebni počitka od nas? Mislím, da ni tako. Ti delavci so prišli do spoznanja, da jim je počitek res potreben za zdravje in dobro delo, pri nas pa kaže, da se tega še ne zavedamo in nočemo upoštevati; čeravno o tem problemu govorimo tako v bazi kakor zunaj nje.

Tovariši, ali smo se že kdaj vprašali, zakaj je pri nas toliko delovnih invalidov in toliko nesreč? Če smo se, potem povejmo tudi odgovor: zaradi preutrujenosti in nepazljivosti, ki je v večini primerov zopet posledica utrujenosti!

Zakaj se torej ne zedinimo za prehod na 42-urni delovni teden, ko pa vendar vidimo, da bi tako za nas bilo bolje?

In mi, mladi delavci - zakaj mi ne zahtevamo in vztrajamo, da se ta problem reši, saj je pred nami še skoraj vsa delovna doba?

Opozorim naj tudi na 173. člen zakona o združenem

delu, v katerem je govor o sklenitvi delovnega razmerja!

V tem členu piše, da je delavec sklenil delovno razmerje, ko je z lastnoročnim podpisom potrdil, da so mu znani samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v TOZD, samoupravni splošni akti, s katerimi se ureja delovno razmerje, in statut TOZD ter da se s temi akti strinja. To se pravi, da delovno razmerje sklene takrat, ko spozna svoje pravice, obveznosti in odgovornosti in se z njimi strinja.

V tem členu piše tudi, da morajo biti delavcu ob sklenitvi delovnega razmerja omenjeni akti vročeni in da se mora delavcu pred sklenitvijo delovnega razmerja omogočiti, da se s temi akti seznani.

Vendar eno in drugo v naši delovni organizaciji zdaj še ni praksa!

Ali se sploh zavedamo, koliko bi lahko obveščen in osveščen delavec prispeval k razvijanju samoupravljanja in naše družbe? Pravim, da ne, kajti če bi se, ne bi tako kršili zakona in naših pravic.

Tovariši, zahtevati moramo, da se ta člen zakona o združenem delu dosledno upošteva in izvaja!

Posebno mi, mladi delavci, moramo to zahtevati. Saj uveljavljanje zakona o združenem delu je naša revolucija - tako kot je bila NOB revolucija naših staršev in dedov. In zato si moramo prizadevati, da bomo to revolucijo izpeljali tako dobro, kot so naši predniki izbojevali NOB. To pa pomeni: do končnega cilja in do tega, da bo tisti, ki ustvarja, tudi resnično smel odločati in bo odločal o svojem delu!

S POSVETOVANJA O ZAŠČITI DELOVNIH INVALIDOV V ZENICI

**"Naš cilj ni krojenje,
temveč dosledno
uresničevanje zakonov
in predpisov"**

To so besede predsednika sveta Zveze sindikatov Jugoslavije MIKE ŠPILJKA, ki jih je izrekel med razpravo na prvem jugoslovanskem posvetovanju "o samoupravnem in zakonskem urejanju posebne zaščite delovnih invalidov ter drugih invalidnih občanov na načelih zakona o združenem delu". Posvetovanje sta pod pokroviteljstvom rudarsko-metalurškega kombinata "Zenica" organizirali konferenca Zveze delovnih invalidov Jugoslavije in konferenca Zveze delovnih invalidov BiH, in sicer 13. in 14. januarja v Zenici. Med posvetom, ki se ga je udeležilo okrog 200 delegatov iz vse naše države (od tega devet iz Slovenije), so prebrali 15 referatov in koreferatov. V njih in potem v razpravi so udeleženci med drugim nanizali več konkretnih predlogov, ki jih bo moč koristno uporabiti v okviru prizadevanj za boljšo zaščito delovnih invalidov.

Posvetovanja sta se udeležila tudi dva delegata iz Vele-

nja, in to predsednik Društva invalidov Velenje EDO CENTRIH in vodja socialne službe v REK Velenje STANE ŽULA, s katerim smo se pred kratkim pogovarjali o namenu, poteku in vsebini posvetovanja.

Povzetek razgovora s Stanetom Žulo

"Uvodoma naj podčrtam, da je bil osnovni namen tega posvetovanja širša osvetlitev okoliščin, zaradi katerih imamo v naši državi kar 572 tisoč delovnih invalidov; obenem pa razprava o problematiki samoupravnega in zakonskega urejanja zaščite invalidov.

Kako je posvetovanje potekalo? Začel ga je predsednik konference Zveze delovnih invalidov Jugoslavije IVAN BOGOVAC, ki je načrtoval namen posvetovanja in se dotaknil nekaterih perečih problemov delovnih invalidov v naši državi. Sledili so referati delegatov iz posameznih republik. V tem delu posvetovanja smo seveda sodelovali tudi delegati iz Slovenije. Predstavnica skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije je, denimo, govorila o tem, kako v okviru pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji usklajujemo položaj delovnih in drugih invalidov z zakonom o združenem delu. Predstavnik Združenja delovnih invalidov Slovenije pa je podal referat o reguliranju pravic delovnih invalidov v naši republici na osnovi zakona SR Slovenije o delovnih razmerjih, medtem ko je predsednik našega, velenjskega društva invalidov, Edo Centrih, osvetlil socialne in materialne probleme invalidov v organizacijah združenega dela slovenskega rudarstva.

O poročilu, ki ga je podal
Edo Centrih, kaže omeniti tole!

To poročilo se je večidel nanašalo na invalidsko problematiko glavnih slovenskih rudnikov. Pomembno pa je bilo tudi zato, ker je udeležence posveta iz drugih republik seznanilo z željo delavcev rudnikov Slovenije, da bi uskladili reševanje socialnih in materialnih problemov invalidov v državi; in sicer na osnovi ustreznega zakona in samoupravnih aktov. Dosedanje reševanje teh problemov je namreč bilo po republikah dokaj različno.

Kar se tiče splošne invalidske problematike v naših rudnikih, pa je bilo v poročilu poudarjeno, da je v slovenskem rudarstvu, ki zaposluje nekaj nad 12 000 delavcev, naraščanje primerov invalidnosti iz leta v leto bolj zaskrbljujoče, in to kljub izredno poostrenim predpisom o varstvu pri delu.

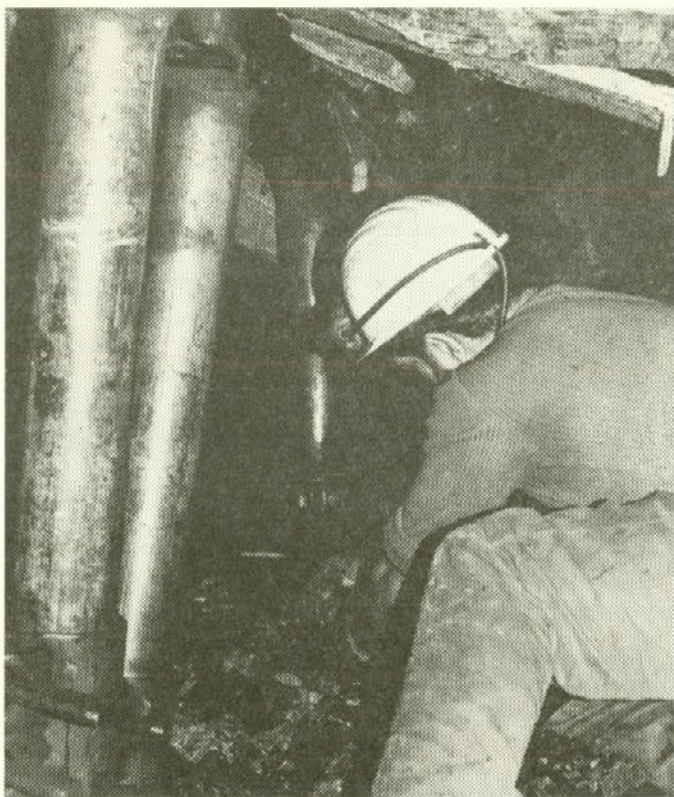
V podkrepitev te ocene je Edo Centrih v poročilu omenil, da se je v slovenskem rudarstvu od leta 1970 do danes število invalidov skoraj podvojilo, tako da je zdaj v slovenskih rudnikih kar 13 - 14 odstotkov vseh delavcev invalidnih. Še bolj zaskrbljujoče pa da je to, da je v našem rudarstvu število invalidsko upokojenih delavcev v zadnjih letih za več kot 120 odstotkov večje kot število starostno upokojenih delavcev; se pravi, da

od vseh upokojenih ni niti 50 odstotkov starostno upokojenih.

Kje so vzroki za tolikšen porast števila delovnih invalidov v našem rudarstvu?

Podatki iz leta 1967 nam kažejo, da 27 odstotkov vseh primerov invalidnosti povzročijo obolenja hrbtenice, 14 odstotkov obolenja dihal, sledijo revmatična in živčna obolenja; delovne nezgode pa so vzrok nekaj več kot 21 odstotkom vseh primerov invalidnosti, medtem ko od drugih vzrokov v zadnjih letih postajajo vse bolj pomembni prometne nezgode in alkoholizem.

K vsemu temu pa je treba dodati še podatek, da je bila najbolj kritična starost za pojav invalidnosti od 30 do 40 let; torej starost, ko si mnogi jamski delavci pridobijo kvalifikacijo; se pravi, ko se šele prav usposobijo

Z naših odkopov

za jamsko delo.

Ko govorimo o vzrokih nastajanja invalidnosti, pa bi seveda bilo treba konkretnije oceniti zdravstveno zaščito delavcev, a žal za to nimamo meril. Znani so nam le podatki o bolniškem staležu delavcev in delovnem prometu v zdravstvenih ustanovah, ki pa seveda nič ne povedo o resničnem obsegu, kvaliteti in pravočasnosti zdravstvene zaščite."

V nadaljevanju razgovora je Stane Žula v nekaj besedah opisal tisti del poročila Eda Centriha, v katerem je bil govor o samoupravnem in zakonskem urejanju položaja delovnih invalidov!

"V tem delu referata," je dejal, "je bilo rečeno, da so zakonski predpisi o varstvu pri delu ter zaščiti mladine in invalidnih oseb pri delu premalo konkretni.

Torej je pričakovati, da bodo organizacije združenega dela to vrzel zapolnile v svojih samoupravnih aktih. Ugotavljamo namreč, da je bilo v delovnih kolektivih slovenskih rudnikov doslej premalo storjenega na področju dokvalifikacije in prekvalifikacije delovnih invalidov. Se pravi, da se nismo dovolj zavedali tega, da nismo tako bogati, da bi smeli in mogli zanemarjati preostale delovne sposobnosti invalidnih delavcev. V ta namen bi v rudarskih kolektivih vsekakor morali storiti mnogo več; recimo za adaptacijo delovnih mest, na katerih bi invalidi lahko uveljavljali svoje preostale delovne sposobnosti!

V samoupravnih zakonodaji imamo nakazane možnosti za reševanje naštetih problemov. Zapisane imamo tudi obveznosti samoupravnih interesnih skupnosti. Vendar ob tem, ko se zavedamo, da je invalid osebnost, ki ji je treba omogočiti popolno delovno in družbeno afirmacijo, gremo velikokrat mimo konkretnih problemov in ne pomislimo niti na to, da bo zamujeno jutri težko izravnati, saj se problemi razraščajo po obsegu in ceni reševanja."

Ob koncu pogovora o referatu Eda Centriha je Stane Žula povzel še predlog smernic iz tega referata, ki se bi naj vključil v sklepe celotnega posvetovanja. Gre za naslednje smernice:

- Pri snovanju samoupravnih aktov in samoupravnem dogovarjanju o vprašanjih, ki se tičejo invalidov, ne smemo storiti ničesar brez njihovega mnenja.
- Določila samoupravnih aktov o zaščiti invalidov je treba dopolniti s poglobljenimi spoznanji iz prakse, ki so jih nakazali udeleženci tega posvetovanja.
- V organizacijah združenega dela, občinah in republikah se je treba dogovoriti za osnove in kriterije zaposlovanja in premeščanja invalidov ter o olajšavah za organizacije združenega dela, ki zaposlujejo večje število invalidov. Za sodelovanje pri teh dogovorih pa je treba zadolžiti tudi samoupravne interesne skupnosti.
- V interesnih skupnostih invalidsko-pokojninskega zavarovanja bo treba sprejeti taka merila za odmerjanje invalidskih nadomestil, ki bodo pri odmerjanju zagotavljala ustrezeni dodatek za invalidnost, obenem pa spodbujala prekvalifikacijo in dokvalifikacijo invalidov ter jim zagotavljala stimulatивnejšo razliko OD za delo na ustreznem delovnem mestu.
- V organizacijah združenega dela, občinah in republikah je treba v sodelovanju z gospodarskimi zbornicami pripraviti in sprejeti usklajene konkretne načrte za zaposlovanje, prekvalifikacije, dokvalifikacije in priučevanje invalidov.
- V organizacijah združenega dela oziroma delovnih organizacijah je treba poskrbeti za stalno in dogovorjeno metodo dela ter postavitev organov, ki bodo reševali probleme invalidov.

- Sistemizirana dela in naloge za invalide je treba varovati in dopolnjevati.
- Rudarske organizacije združenega dela morajo posvečati vso pozornost ukrepom za zmanjševanje rasti števila invalidov ter od zdravstvenih ustanov in družbenopolitičnih skupnosti terjati popolnejše zdravljenje resnično bolnih delavcev in drugih delovnih ljudi; za zlorabljanje pravic iz zdravstvenega varstva pa morajo zahtevati strožje ukrepanje.
- Sindikati morajo biti pobudniki za razreševanje problematike invalidov v družbenopolitičnih skupnostih, zlasti pa morajo skrbeti za stalno adaptacijo delovnih mest oziroma naraščanje obsega del in nalog, ki jih lahko opravljajo invalidi.
- Skupno z družbenopolitičnimi organizacijami si morajo organizacije združenega dela prizadevati za razraščanje aktivne rekreacije in organiziranje družbene prehrane delavcev.

Za sklep pogovora pa se je Stane Žula dotaknil delovnih prispevkov drugih udeležencev posvetovanja in povedal:

"Večina drugih udeležencev je najbolj poudarjala potrebo po iskanju poti za učinkovitejše razreševanje vprašanj, kot sta preventivna zdravstvena zaščita ter osebna zaščita delavcev pri delu. Ob tem je bilo rečeno tudi to, da bi morali probleme na teh dveh področjih večidel reševati v temeljnih organizacijah združenega dela, za kar pa, po mojem mišljenju, temeljne organizacije niso dovolj kvalificirane, saj gre pri tem za zelo zapletena vprašanja, ki jih je mogoče rešiti le v sodelovanju s specialističnimi ustanovami.

Zanimiva je bila tudi informacija o prizadevanjih na področju invalidske problematike v rudarsko-metalurškem kombinatu Zenica, ki jo je podal delegat tega kombinata. Pri tem kombinatu - v njem je 14 delovnih organizacij in okrog 50 temeljnih organizacij ter skupno prek 27 tisoč delavcev - namreč deluje inštitut za medicino dela, ki v sodelovanju z okrog 60 zdravniki stalno skrbi za zdravstveno preventivo delavcev kombinata; posebej pa delujeta še strokovna ekipa za socialna vprašanja in ekipa strokovnjakov za psihološka vprašanja, ki skupaj z zdravniki in drugimi strokovnjaki skrbita tudi za ustrezno adaptacijo delovnih mest za invalide v kombinatu.

Še to!

V razpravo na tem posvetu je posegel tudi predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije Mika Špiljak, ki je uvodoma dejal, da smo v naših samoupravnih aktih in zakonih v glavnem znali zastaviti razreševanje vprašanj zaščite invalidov, nismo pa dovolj dosledni pri uresničevanju nakazanih rešitev.

V nadaljevanju svojega prispevka k razpravi pa je predsednik Špiljak opozoril na potrebo po nadaljnji humanizaciji dela in življenja delavcev nasploh. Dejal je, da bo zlasti v panogah, kakršno je rudarstvo, treba storiti še veliko več glede higiensko-tehnične zaščite pri

delu, izkoriščanja letnih dopustov, rekreacije in podobnega.

Ob tem je opomnil tudi na to, da na mnogih fizično zahtevnih delovnih mestih uvajamo beneficirani delovni staž, a prav tod delavci še vedno delajo prek 42-urnega delovnega tedna. Torej je hotel reči, da beneficirani delovni staž in delo prek 42-urnega delovnega tedna ne gresta skupaj.

Nazadnje pa je predsednik ZSJ Mika Špiljak predlagal, da bi v vseh širših organizacijah združenega dela ustanovili samoupravne odbore za zaščito pri delu, vse TOZD pa naj bi imele konkretne delovne programe za urejanje vprašanj na področju zaščite delovnih invalidov."

Pripravil S. Saje

Na rob razpravam o predlogu samoupravnega sporazuma o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva

Skupščina občinske zdravstvene skupnosti Velenje je 28. 10. 1977 dala združenemu delu v razpravo predlog "samoupravnega sporazuma o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva", o katerem smo v REK Velenje razpravljali v začetku letošnjega leta.

Predlagatelj je pri izdelavi tega predloga upošteval izhodišča za svobodno menjavo dela v zdravstvu, ki so usmerjena k naslednjima ciljema:

- 1.) v dogovorjenem obsegu zagotoviti v enotnem programu zdravstva enake pravice za vse prebivalce naše republike;
- 2.) organizirati solidarnost v zdravstvu od TOZD prek občine in regije do republike.

Tako organizirana solidarnost bi vsem delovnim ljudem in drugim občanom v SR Sloveniji zagotavljala osnovno socialno varnost pri uveljavljanju pravic iz zdravstvenega varstva.

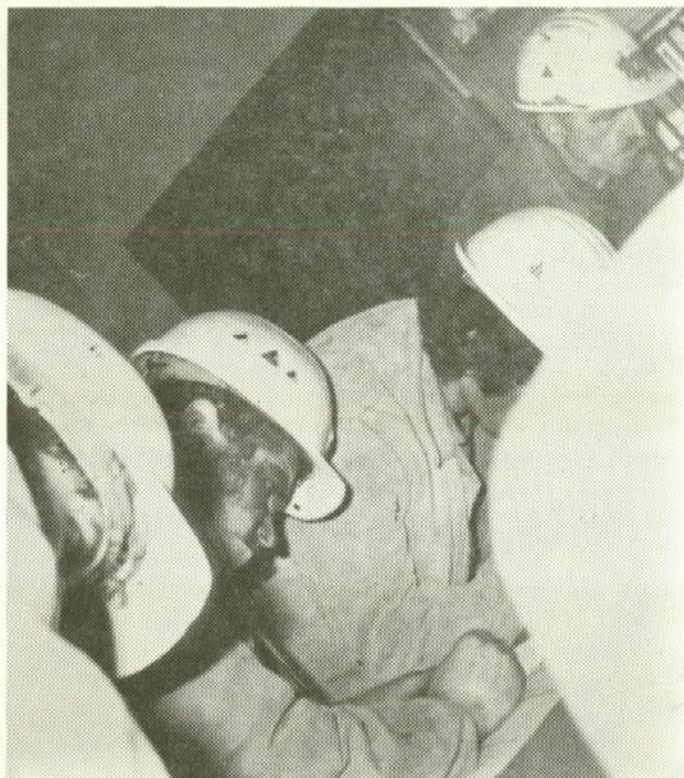
Kaj so pokazale razprave?

Največ pozornosti ter hkrati kritike je bil deležen tisti del tega predloga, ki zajema določbe o participaciji; to je - določbe, ki posežejo tudi v zavarovančev žep, ko uveljavlja katero od zdravstvenih pravic. Zakaj?

Udeležbo pri plačevanju zdravstvenih storitev smo sicer poznali že doslej, vendar ožjo, kot bi po tem predlogu naj bila v bodoče; in to - kot je bilo rečeno v predlogu - zategadelj, da bi poraba v zdravstvu bila bolj gospodarna.

Se pravi, ker smo običajno zelo kritični do vsega, kar poseže v naš žep, smo se tudi v razpravah o tem predlogu osredotočili predvsem na tisti del predloga, v katerem je govor o participaciji – pa čeprav je v njem govor tudi o pravicah, ki jih zavarovanci v zdravstvu do sedaj nismo imeli. Recimo, po tem predlogu bi v bodoče nadomestilo OD za zadržanost od dela nad 30 dni naj znašalo 90 odstotkov osnove, medtem ko je doslej znašalo le 80 odstotkov. Podobno pa velja tudi za nekatera druga nadomestila OD pa za denarna povračila potnih stroškov ter pogrebne in posmrtnine.

Spričo tega pa je pri nas, in tudi v "Gorenju", večina delavcev glasovala proti sprejetju tega predloga; kar

Z volitev članov delegacij za skupščinski sistem (za delegiranje v skupščine SIS družbenih dejavnosti in zbor združenega dela občinske skupščine Velenje) v delovni organizaciji RLV ... Volilna udeležba v tej naši delovni organizaciji je bila 88,8-odstotna (volilo je 3 816 od vseh 4 298 vpisanih delavcev v imenikih) – v celotnem REK Velenje (brez DSSS delovne organizacije ESO, ki občinski volilni komisiji še ni sporočila volilnih rezultatov) pa 90,7 odstotna (volilo je 5 692 od vseh 6 273 vpisanih delavcev v imenikih).

je bil tudi razlog, da večina delegatov iz združenega dela na zasedanju skupščine občinske zdravstvene skupnosti Velenje 6. 2. 1978 tega predloga ni potrdila, tako da je občinska zdravstvena skupnost morala izdelati nov predlog tega sporazuma.

Razlike med starim in novim predlogom sporazuma

Po novem predlogu bi bili v celoti oproščeni participacije: predšolski in šoloobvezni otroci; šolska mladina v srednjem usmerjenem izobraževanju; redni študentje; borci NOB pred 9. 9. 1943 (oziroma 13. 10. 1943);

vojaški invalidi; spomeničarji; narodni heroji; uživalci stalnih družbenih denarnih pomoči; upokojenci z varstvenim dodatkom; občani, ki se zaradi težje telesne ali duševne prizadetosti niso mogli usposobiti za delo; delovni invalidi, pri katerih je ugotovljena najmanj 80-odstotna telesna okvara; kmetje, ki so oproščeni plačevanja davka; prijavljeni začasno nezaposleni občani; delavci, ki so se ponesrečili pri izpolnjevanju delovnih obveznosti; in delavci, ki so zboleli za poklicno boleznijo.

Poleg tega je participacija po novem predlogu nekoliko nižja; po prvem predlogu bi naj dosegla obseg v višini 7 odstotkov sredstev zdravstvenega varstva, po novem pa samo 4 odstotke.

Novi predlog bi torej v marsičem ustrezal stališčem delavcev – le z upoštevanjem zahteve naših rudarjev, naj se v njem kot poklicne bolezni obravnavajo tudi obolenja, ki nastanejo v zvezi z delom v jami (obolenja hrbtenice, sluha, vida, dihalnih organov ipd.) – je sprva kazalo, da ne bo nič! Vendar pozneje, in sicer 1. marca, je prišlo do posveta – ki so se ga poleg naših predstavnikov in predstavnikov občinske zdravstvene skupnosti Velenje udeležili tudi predstavniki "Gorenja" – na katerem se je ta pomanjkljivost, skupaj z nekaterimi drugimi, izravnala.

Na tem posvetu je namreč prišlo do naslednjih dogovorov:

1. V novi predlog samoupravnega sporazuma o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva se naj vključijo določbe, po katerih se bodo kot poklicne bolezni obravnavala tudi obolenja hrbtenice, vida, sluha in dihalnih organov, do katerih prihaja v zvezi z delom v jami, ter obolenja sluha in živčna obolenja, do katerih prihaja v zvezi z delom ob tekočih trakah.
2. Lista prispevkov zavarovancev h kritju stroškov zdravstvenih storitev, zdravil in pripomočkov naj ostane takšna, kot je bila predložena 23. 1. 1978; s tem da se v listi zbrše nanovo predlagani dnevnoprispevek 30,00 din za nemedicinski del oskrbe v bolnišnicah, specialnih zavodih, inštitutih ter naravnih zdraviliščih, ki bi ga zavarovanci naj plačevali za največ 15 dni take nepretrgane oskrbe ali za skupno največ 30 dni take pretrgane oskrbe v kalendarjem letu.
3. Tako spremenjen novi predlog naj gre v razpravo po sindikalnih skupinah, ki jo je treba končati do sredine marca 1978.

V zvezi s temi dogovori še tole!

Prispevke, ki jih navaja omenjena lista, smo večidel plačevali že do sedaj; v tej listi gre v glavnem le za usklajitev prispevkov s povečanjem stroškov v zdravstvu po letu 1975.

Glede teh prispevkov in participacije v zdravstvu na splošno pa je treba opomniti tudi na to, da je za svobodno menjavo v zdravstvu participacija do neke mere tudi nujno potrebna.

Za sklep

Med temi razpravami smo torej delavci dokazali, da v delegatskem sistemu lahko uveljavljamo svojo voljo in interese; pogoj so le odločnost, pameten razmislek in vztrajnost.

Slednje pa naj nam bo v poduk zdaj, ko so nanovo izvoljeni člani delegacij za skupščinski sistem na tem, da prevzamejo delegatske obveznosti.

Tajništvo samoupravnih organov
in družbenopolitičnih organizacij
REK Velenje - Božena Štajner

RACIONALIZATORSTVO IN IZUMITELJSTVO

Peto letno srečanje naših racionalizatorjev

Ob koncu lanskega leta je bilo v klubskem prostoru novega obrata družbene prehrane REK Velenje na Kidričevi cesti že peto zaporedno letno srečanje naših delavcev racionalizatorjev. Namen tega, kakor tudi prejšnjih srečanj, je bil pregled dela komisije REK Velenje za racionalizacije in dosežkov naših delavcev racionalizatorjev v minulem letu. Poleg tega pa so na srečanju vsem racionalizatorjem, ki so lani prejeli za prijavljene in v praksi uresničene predloge racionalizacij zadnjo nagrado, podelili diplome.

Pred podelitvijo priznanj je zbranim spregovoril o racionalizatorstvu v našem kombinatu predsednik komisije REK Velenje za racionalizacije - Jože HRIBAR. V nadaljevanju povzemamo nekaj misli iz njegovega govora!

V letu 1977 so v našem kombinatu poleg komisije REK Velenje za racionalizacije delovale še tovrstne komisije v RLV, TE Šoštanj, Elektrostrojnih in Zunanjih obratih. Namen delovanja teh komisij je prej ko slej bil povečevanje števila izboljšav ter pospeševanje postopkov za uveljavitev prijavljenih predlogov izboljšav v tehnološkem procesu; se pravi, pospeševanje postopkov, kot so: zbiranje prijav, sestavljanje strokovnih mnenj o prijavljenih predlogih, zagotavljanje pomoči pri uvažanju predlogov v praksi, izdelovanje ekonomskih računov o predlogih, potrjevanje teh računov, dopolnjevanje ali zavrnitev predlogov, izplačevanje nagrad idr. Skratka, delo teh komisij je prispevalo k učinkovitejšemu in objektivnejšemu uveljavljanju racionalizatorske dejavnosti.

Iz poročila o delu komisije REK Velenje za racionalizacije

Komisija REK Velenje za racionalizacije se je zaradi omenjenih postopkov lani sestala kar 19-krat. Nanovo je registrirala 42 predlogov, nagradila pa jih je skupno 46; od tega 26 iz RLV, 2 iz TEŠ, 15 iz ESO ter po enega iz Zunanjih obratov, EFE in DSSS REK Velenje. Pri teh predlogih je sodelovalo skupno 66 racionalizatorjev.

Glede na leto prej se je tako v letu 1977 število nagrajenih predlogov povečalo za 28 odstotkov, število racionalizatorjev pa za 43 odstotkov. Torej se je racionalizatorska dejavnost v letu 1977 precej razmahnila. Kljub temu pa s takim rezultatom še ne moremo biti povsem zadovoljni, saj kaže, da v REK Velenje sodeluje pri racionalizatorstvu komaj dober odstotek vseh delavcev.

Lanskoletni ekonomski prihranek od racionalizacij

O lanskoletnem ekonomskem prihranku od racionalizacij ni popolnih podatkov; od skupno 46 nagrajenih predlogov so podatki le za 17 predlogov. Pri preostalih 29 predlogih namreč ni bilo moč matematično opredeliti vseh elementov za ugotovitev ekonomskega prihranka, čeprav so tudi ti predlogi v znatni meri prispevali k povečanju dohodka TOZD, olajšanju dela in večji varnosti pri delu.

Tako je lanskoletni evidentirani ekonomski prihranek znašal 5 211 736 dinarjev. Podatek, da je bilo za nagrajevanje izplačanih le 173 627 dinarjev ali 3,3 odstotka evidentiranega prihranka, pa zgovorno priča, za koliko se je pocenila proizvodnja oziroma povečal dohodek temeljnih organizacij, ki so nagrajene izboljšave izkoriščale.

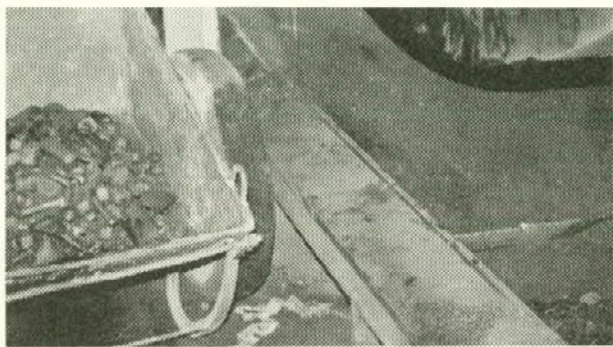
Ob tem naj še enkrat poudarimo, da je to le evidentirani lanskoletni prihranek; oziroma da so ekonomski prihranki od racionalizacij naših delavcev vedno mnogo večji, kot jih evidentiramo. In to tudi zaradi tega, ker veliko predlogov, ki jim je rok nagrajevanja že potekel, še naprej koristno uporabljamo v praksi, prihrankov od njih pa ne zasledujemo. Recimo, od leta 1962 pa do leta 1977 smo v praksi izkoriščali skupno 258 predlogov racionalizacij, prihranke pri posameznem od teh predlogov pa smo - če smo jih sploh mogli evidentirati - zasledovali največ 3 leta.

Doseženi napredek pri organiziranosti našega racionalizatorstva v lanskem letu

Ob pregledu uresničevanja nalog, ki smo si jih v REK

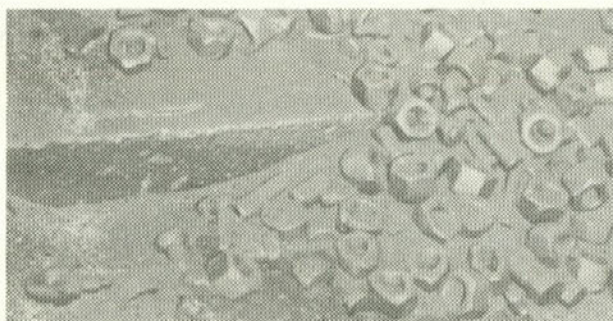
Izziv racionalizatorjem in drugim delavcem v RLV:

Železje med premogom za termoelektrarno!

Skupina vzdrževalcev v TE Šoštanj se je 2. marca letos lotila pregleda enega od šestih mlinov za premog v TEŠ IV, ki se je nenavadno tresel kljub malemu številu obratovalnih ur, ki jih je kot del te komaj zgrajene enote TE Šoštanj imel za seboj. Vzrok nenavadnih tresljajev je vsem v skupini bil kmalu jasen: med premogom v mlinu so našli kar za 532 kilogramov raznega jamskega železja! Največ je bilo matic M 30, precej pa tudi raznih vijakov, členov kalibriranih verig in drugih železnih predmetov.

Na sliki: del železja iz mlina na vozičku in še neizločeno železje iz premoga v mlinu

Naslednji dan, 3. marca, je ista skupina delavcev zaradi enakega razloga pregledala še en mlin za premog v TEŠ IV in tudi v njem našla med premogom skoraj toliko železja kot v mlinu, ki ga je pregledala dan prej.

Vprašajmo se, kako dolgo bodo le obratovali mlini za premog v TE Šoštanj, če bo tako šlo še naprej!

Na sliki: železje v pregledanem mlinu za premog 3. marca

Za izločanje jamskega železja iz premoga za termoelektrarno so resda na presipnih postajah zunanjih transportnih naprav nameščeni magnetni lovilci, ki pa - glede na omenjena primera - očitno ne zadostujejo!

Na sliki: z mreže ob magnetnih lovilcih na presipni postaji 24 pri TEŠ IV pobrano jamsko železje na tleh pod to postajo; tudi med tem železjem vidimo največ matic M 30 - in to večinoma novih!

Uredništvo in vodja pregledov mlinov
za premog v TEŠ IV 2. in 3. marca
Herman OSTROVRŠNIK iz TEŠ - TOZD Inženiring

Velenje zadali na področju racionalizatorstva, so udeleženci srečanja s precejšnjo mero samokritičnosti ugotovili, da smo storili korak naprej le pri organiziranju komisij za racionalizacije v posameznih TOZD oziroma delovnih organizacijah, medtem ko je predvidena ustanovitev referata za racionalizacije na ravni REK Velenje običajna pri besedah - pa čeravno so naši racionalizatorji pokazali veliko interesa za ustanovitev tega referata.

Slednje je tudi razumljivo, saj je število predlogov racionalizacij v našem kombinatu zadnja leta že tolikšno, da prerašča možnosti komisijskega reševanja. Pri nas namreč zadnja leta zberemo letno okrog 50 predlogov racionalizacij, to pa po splošnih izkušnjah terja za reševanje predlogov tudi profesionalnega analitika. V našem kombinatu bo torej to vprašanje treba čimprej rešiti. Komisija REK Velenje za racionalizacije je v ta namen že v začetku lanskega leta pripravila predlog del in nalog, ki bi jih naj opravljal profesionalni referent za racionalizacije, in ta predlog poslala izvršilnemu odboru delavskega sveta REK Velenje za kadrovske in socialno politiko, da izvede potrebne postopke.

Lanskoletni stiki naših racionalizatorjev z racionalizatorji izven občine Velenje

Komisija REK Velenje za racionalizacije je lansko leto oktobra v ta namen organizirala ogled razstave izumov, tehničnih izboljšav in novosti "RAST YU '77" na Reki, po ogledu te razstave pa še ekskurzijo v reško ladjedelnico "3. maj". Mesec kasneje, novembra, pa je poskrbela za sodelovanje predstavnikov naših racionalizatorjev na posvetu o izumiteljstvu v Celju, kjer je tekla beseda o inovacijski dejavnosti v celjski regiji, poleg tega pa so udeleženci posveta dobili nekaj koristnih napotkov za svoje delo v prihodnosti.

Pričakovanja naših racionalizatorjev

Naši racionalizatorji so na tem srečanju izrazili željo, da bi v REK Velenje končno le ustanovili službo, referat za racionalizacije in tako zagotovili hitrejši razvoj na tem področju našega združenega dela. Obenem pa so sklenili, da si bodo prizadevali za izpopolnitev mreže komisij za racionalizacije v našem kombinatu.

Dobitniki diplom na srečanju

Stane SEVČNIKAR (TEŠ) - za predlog "Zapora 110-kilovoltne ločilke Rade Končar";

Miran ZAGER (TEŠ) - za predlog "Sita klobučaste izvedbe v sesalnih cevovodih VT napajalnih črpalk tipa HD Gr 55 S/7";

Alojz BLATNIK (RLV - Mizarska dejavnost) - za predlog "Izboljšava rezilne tehnike s strojem za izdelavo okroglih palic";

Franc VIDEMŠEK (RLV - Klasirnica) - za predlog "Tehnična izboljšava na grabilcu portalnega žerjava";

Mirko VIDMAR (RLV - J. mehanizacija) - za predlog "Glava stojke (banane)";

Bogdan PEČEČNIK (RLV - Klasirnica) - za predlog "Vitel za vlačenje cick in vozičkov iz kletke - jašek Preloge";

Ivan NOVINŠEK (ESO - Strojni obrati) - za predlog "Paleta P - paleta za prevoz ščitnega podporja";

Martin BEZJAK (RLV - Priprave) - za predlog "Kavelj za krivljenje I profilov";

Ivan ZUPANČIČ in Miha LETONJA (oba ESO - Strojni obrati) - za predlog "Pnevmatska naprava za montažo ležajev v valjčke";

Karel STROPNIK, Ivan NOVINŠEK in Dušan GRILC (vsi ESO - Strojni obrati) - za predlog "Paleta D₁" (Karel Stropnik ni več zaposlen pri nas - op.ur.);

Jože PRAZNIK (RLV - J. transport) - za predlog "Voziček za prevoz ponesrečencev";

Stane CEVZAR in Primož STRNIŠA (oba RLV - J. mehanizacija) - za predlog "Paleta za OKP in OMKT sekcije";

Primož STRNIŠA in Stane CEVZAR (oba RLV - J. mehanizacija) - za predlog "Pogonska postaja ZP-60";

Boris REZMAN (ESO - Strojni obrati) - za predlog "Naprava za zaustavljanje ščitnih cevi stojk MHW";

Vinko ČULK in Jože RUDOLF (oba ESO - Strojni obrati) - za predlog "Način vijačne zveze med podstavki pogona od prečnih nosilcev pri pogonskih strojih";

Ivan KRNC in Maks CIGALE (oba ESO - Strojni obrati) - za predlog "Priprava za prečno vrtanje VICTOR svedrov";

Jože URANJEK (ESO - Strojni obrati) - za predlog "Namenska hidravlična stiskalnica 50 Mp";

Franc BREZOVNIK (RLV - J. transport) - za predlog "SOM - strojček za odvijanje matic";

Anton ROMIH, Mirko GMAJNER in Avgust KUZMAN (vsi RLV - Klasirnica) - za predlog "Zamenjava 2 kosov izbiralnih členkastih transporterjev z izbiralnim gumijastim transportnim trakom";

Ivan FLIS (RLV - J. mehanizacija) - za predlog "Avtomatizacija črpalke SNV-5";

Jože JUTERŠEK in Franc OSTROŽNIK (oba RLV - J. mehanizacija) - za predlog "Uravnalna naprava za gumijast trak";

Jože JUTERŠEK in Franc OSTROŽNIK (oba RLV - J. mehanizacija) - za predlog "Izklopilna loputa na presipu transportnega traka";

Janko MEH, Vinko GOSTENČNIK, Anton DRAŽ in Primož STRNIŠA (vsi RLV - J. mehanizacija) - za predlog "Vgraditev transporterja EKF - 3 na hidravlično podporje OKP";

Jože JUTERŠEK in Franc OSTROŽNIK (oba RLV - J. mehanizacija) - za predlog "Sidrni vijaki za beton";

Franc PEČEČNIK, Ivan ZUPANČIČ in Miha LETONJA (vsi ESO - Strojni obrati) - za predlog "Izboljšava tehnološkega postopka pri izdelavi podporja Hemscheidt";

Zlatko SOBOTA (ESO - Strojni obrati) - za predlog "Priprava za varjenje nožev";

Ignac ERJAVEC in Ivan BOMBOK (oba RLV - Jamske gradnje) - za predlog "Povzem in obzidava metrskih odsekov";

Albin LOJEN (RLV - J. transport) - za predlog "Matični obroč";

Vinko PETEK (RLV - Jamske gradnje) - za predlog "Permanizacija jamskih prostorov s sidranjem sten in brizganim betonom";

Jože JUTERŠEK in Franc OSTROŽNIK (oba RLV - J. mehanizacija) - za predlog "Izklopilna naprava za pogon vlečnice";

Oto KUCHAR (ESO - Strojni obrati) - za predlog "Vpenjalna puša in stojalo za struženje sidrnih vijakov";

Maks CIGALE (ESO - Strojni obrati) - za predlog "Reducirni konus za vpenjanje rezkarjev";

Branko ŠIPUŠ (ESO - Strojni obrati) - za predlog "Orodje za privihavanje krakov stranske opore jahača"; ter

Franc CEVZAR (RLV - J. mehanizacija) - 1. za predlog "Naprava za preizkus tesnosti ključavnice Hemscheidt", 2. za predlog "Naprava za preizkušanje razdelilcev Hemscheidt" in 3. za predlog "Naprava za preizkus razdelilcev banan Hemscheidt".

Uredništvo

TE Šoštanj IV in njena graditev

Za uvod

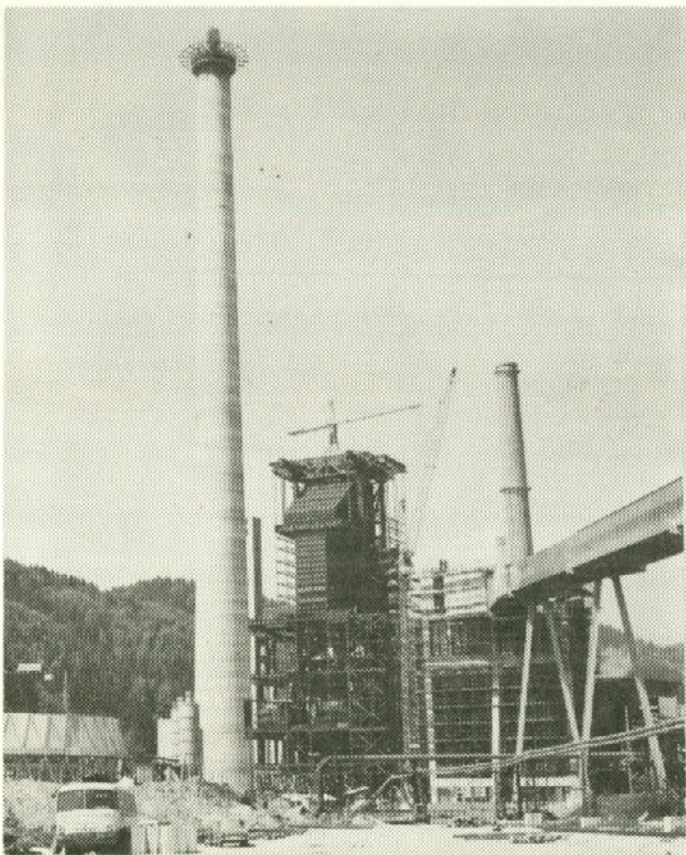
Do dokončne odločitve za izgradnjo TEŠ IV, četrte faze TE Šoštanj, z močjo 335 MW - s katero se bi naj končal razvoj šaleškega energetskega bazena - je prišlo že pred letom 1972, ko je začela obratovati TEŠ III z močjo 275 MW.

1. februarja letos je minilo natanko tri leta od položitve temeljnega kamna in začetka graditve TEŠ IV.

Teden dni pred 3. obletnico začetka graditve - 26. januarja - se je uspešno končalo enomesečno poskusno obratovanje TEŠ IV - in glavni udeleženec izgradnje - firma KWU iz Erlangena v ZRN, v konzorciju s firmo

Slovesnosti ob pričetku gradbenih del 1. februarja 1975 so se udeležili tudi predstavniki naše ožje in širše družbenopolitične skupnosti.

SPODAJ polaganje temeljnega kamna 1. februarja 1975, ZGORAJ pa že napol zgrajen kotel in dimnik TE Šoštanj IV!

SULZER iz Winterthura v Švici - je celotni objekt predala delavcem TE Šoštanj.

In do 1. marca letos je TEŠ IV s svojim 335-megavattnim blokom proizvedla že 371 milijonov kilovattnih ur električne energije, ki so v kritičnih dneh preskrbe z električno energijo med zimo še kako prišle prav našemu gospodarstvu.

Uvodoma pa seveda moramo omeniti tudi RLV, saj bo pri sedanji skupni instalirani moči, ki znaša 745 MW, TE Šoštanj porabila letno kar 4 200 000 ton premoga.

Karakteristike TEŠ IV

Instalirana moč:

- 335 MW v kondenzacijskem obratovanju
- 320 MW + 70 Gcal/h v toplarniškem režimu

Zmogljivost kotla: 1 005 t/h, 540/545 °C

Max/naz. moč turboagregata: 335/320 MW

Vključitev v el. omrežje: prek 380 kV DV v RP Podlog

Pomožne naprave:

- transport premoga: 800 t/h
- priprava hladilne vode: 1 100 t/h
- priprava tehnološke vode: 2 x 40 t/h
- priprava kondenzata: 2 x 380 t/h
- hladilni stolp: 30 000 t/h, 12,5 °C

Letna proizvodnja: 1 800 GWh (milijonov kWh) + 185 Tcal (milijard kcal)

Letna poraba premoga: 2 milijona ton pri 2 350 kcal/kg

Skupna teža opreme: okrog 23 000 t

Obseg gradbenih del:

- zemeljska dela 117 000 m³
- betonska dela 45 000 m³
- jeklene konstr. 2 300 t

Pogodbeni rok izgradnje: 41 mesecev

Trajanje del na gradbišču: 34 mesecev

TEŠ IV je tako največja enota za proizvodnjo električne energije v Jugoslaviji in poleg NE Krško največji objekt v okviru plana izgradnje elektroenergetskih objektov za obdobje od 1976 do 1980. Poleg tega je po opremljenosti najbolj moderna in najbolj avtomatizirana elektroproizvodna enota v Jugoslaviji, med termoelektrarnami na lignit pa sodi tudi med najbolj moderne v Evropi in svetu.

Opremljena, kot je, bi naj s povečano zanesljivostjo obratovala in se prilagajala zahtevam našega elektroenergetskega sistema.

Skupna instalirana moč TE Šoštanj pa se je z vključitvijo TEŠ IV povečala na 745 MW, kar pomeni, da bo TE Šoštanj nekaj časa druga največja jugoslovanska termoelektrarna; takoj za TE Kosovo z močjo 800 MW.

Kar se tiče proizvodnje, pa bo sedanja TE Šoštanj v letih do pričetka obratovanja NE Krško dajala do 50 od-

stotkov vse električne energije, ki jo proizvedemo v Sloveniji; TEŠ IV sama pa prek 20 odstotkov.

Važnejši udeleženci izgradnje TEŠ IV

Firma KWU iz Erlangena v ZRN, v konzorciju s firmo Sulzer iz Winterthura v Švici	glavni udeleženec in dobavitelj celotnega objekta "na ključ"
ATM Zagreb Braća Kavurić Zagreb	regulacijske naprave montaža kotlovske opreme
Dalekovod Zagreb	kompleten DV 380 kV Šoštanj-Podlog
DEM Maribor	investitorski inženiring za DV 380 kV Šoštanj-Podlog
Djuro Djaković Slavonski Brod Energoinvest Sarajevo-Doboj	tlačni sistem kotla in del predgrelnikov zraka NT predgrelniki ter oprema 400 kV in 110 kV
EI "Milan Vidmar" Ljubljana Elektroopskrba Zagreb Gorenje-Sever Subotica Gradis - Celje/Ljubljana Hidromontaža Maribor	kontrola kvalitete olja in masti motorji 0,4 kV gradbena dela dobava dela jeklene konstrukcije in montaža elektrostrojne opreme
IB Elektroprojekt Ljubljana	gradbeni projekt in del tehnoloških projektov
IMP Ljubljana	oprema 10 kV in 0,4 kV ter toplotna postaja, klima in prezračevanje
Industrija peska Puconci Iskra Ljubljana	filtrirni pesek telekomunikacijska oprema
Jugotehnika Zagreb Juvent Zagreb	kabli E filtri ter kanali zraka in dimnih plinov na kotlu
Kovinotehna Celje	uvoz celotne opreme in dobava serijske opreme
KOC Velenje	preskrba z dodatno tehnološko vodo
Litostroj Ljubljana	kondenzator turbine, črpalke
Metalna Maribor	jeklene konstrukcije, rezervoarji, dvigala in cevovodi
Minel Beograd	premogova kurjava kotla in notranje odpepeljevanje
Mlinostroj Domžale Pastor Zagreb Projektivni biro Velenje	del odpepeljevanja protipožarne naprave del projektov za transport premoga
Pleskar Ptuj	premazi in antikorozivna zaščita
Rade Končar Zagreb	transformatorji, motorji 10 kV in 0,4 kV ter usmerniki

REK - ESO Velenje

Strojna tovarna Trbovlje

Šamot Arandjelovac

"14. oktober" Kruševac
Tekol Maribor

TPK Zagreb

Vegrad Velenje
Zavarovalnica Sava

cevovodi, projektiranje, gradbena dela in naprave za transport premoga ter del elektromontaže del naprav za transport premoga in del jeklenih konstrukcij obzidni, za ogenj odpor- ni materiali z montažo buldožerji premazi - antikorozivna zaščita del tlačnega sistema kotla in kolektorji del gradbenih del vsa zavarovanja

Viri in struktura financiranja

VIRI - STRUKTURA	Prvotno predvideno (v januarju 1974)	Ocena realizirane porabe iz sept. 1977
1. Viri financiranja		
Komercialni krediti:		
- KWU	77 635 584 DM	77 635 584 DM
- SULZER	73 899 000 SFr	67 903 215 SFr
Finančni krediti:		
- ORION, London	40 000 000 am.dol.	40 000 000 am.dol.
- MORGAN, London	42 000 000 am.dol.	-
- BARKLAY's, London	-	7 000 000 am.dol.
- MOSCOW, London	-	3 000 000 am.dol.
- SBC, London	-	6 000 000 am.dol.
- SG, Pariz	-	3 168 894 DM
- KFC, Kuwait	-	17 065 000 am.dol.
- MWE, Abu Dhabi	-	8 000 000 am.dol.
Energetska sredstva	1 012 565 211 din	862 122 967 din
Lastna udeležba	15 885 320 din	16 594 313 din
2. Struktura financiranja		
	v 000 din	
A. Osnovna sredstva	2 961 699	3 142 102
I. gradbena dela	390 526	440 441
II. domača oprema	826 275	922 026
III/1. uvozna oprema	839 616	1 052 030
III/2. carina	95 200	207 318
IV/1. drugo v din	196 012	126 405
IV/2. drugo v devizah	614 070	393 882
B. Obratna sredstva	99 435	158 453
C. DV 380 kV Šoštanj-Podlog	27 165	43 165
D. Družbeni standard	30 503	34 523
S K U P A J	3 118 802	3 378 243

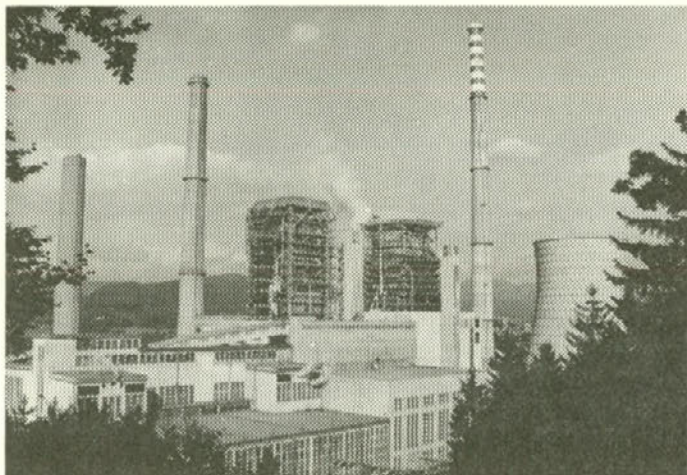
Pojasnila k preglednici!

Iz preglednice je razvidno, da je predračunska vrednost objekta v dinarjih med izgradnjo narasla za 260 milijonov dinarjev. Vendar ta porast je nižji od kurz- nih razlik, do katerih je prišlo med izgradnjo. Zato ni bilo treba zagotoviti nobenih dodatnih sredstev; nas- protno: prišlo je do razbremenitve energetskih sred- stev približno za 150 milijonov dinarjev. K temu je ve- liko prispevalo tudi to, da so bila vsa dela in dobave

izvedena praktično v predvidenih rokih.

V preglednici prikazana primerjava prvotno predvidene in v septembru 1977 ocenjenega financiranja iz posameznih virov pa kaže, da bomo investicijo predvidoma izvedli z manjšimi finančnimi sredstvi iz posameznih virov, kot je bilo prvotno predvideno; sredstva iz inozemskih virov se bi naj zmanjšala za okrog 6 milijonov SFr (švicarskih frankov), poraba energetskih sredstev pa za okrog 150 milijonov dinarjev.

Pozitivni kurzni učinki finančnih inozemskih kreditov bodo namreč v celoti pokrili nepričakovano hitro gibanje podražitev na domačem tržišču, ki bodo v poprečju znašala 45 odstotkov za gradbena dela ter 52 odstotkov za opremo z montažo, ter omogočili še dodatno zmanjšanje porabe energetskih sredstev za okrog 150 milijonov dinarjev. Pri tem pa seveda ne moremo prezreti, da je imela velika udeležba inozemskega kapitala v virih financiranja negativen vpliv na predračunsko vrednost objekta, in to zaradi direktnih stroškov tega kapitala kakor tudi zaradi osipa konkurence spričo za-

In TE Šoštanj IV je zgrajena; s tem pa končana tudi izgradnja celotne šoštanjske elektrarne do moči 745 megavatov!

htev po prevzemu del "na ključ" ob maksimalni udeležbi domače industrije in sočasni zagotovitvi financiranja.

Iz prikaza virov financiranja je razvidno tudi, da je bil prvotno predvideni kredit 42 milijonov ameriških dolarjev pri banki Morgan - London med izgradnjo samo nadomeščen s šestimi manjšimi krediti; kar kaže, da je bilo sredstva za izgradnjo mogoče zagotoviti le z velikimi težavami.

Pregled važnejših terminov

Vključitev v plan izgradnje	jul. 1971
Razpis za opremo in dela	jun. 1973
Odobritev izgradnje	jan./maj 1974
Oddaja opreme in del - prednaročilo	maj 1974
Začetek veljavnosti pogodbe z glavnim dobaviteljem	nov. 1974

Pričetek gradbenih del	1. febr. 1975
Pričetek montažnih del - konstrukcije	avg. 1975
Pričetek montaže strojne opreme	jan. 1975
Pričetek montaže elektro opreme	jun. 1976
Dokončanje gradbenih del	okt. 1976
Pričetek zagonskih preizkusov	dec. 1976
Priklop elektro naprav lastne rabe	jan. 1977
Tlačni preizkus kotla	mar. 1977
Dokončanje strojne montaže	jun. 1977
Dokončanje elektromontaže	jul. 1977
Prva zakuritev kotla	avg. 1977
Prva sinhronizacija bloka	25. 9. 1977
Pričetek preizkusnega obratovanja	26. 11. 1977
Uspešen konec preizkusnega obratovanja	26. 1. 1978

Pogodbeni in družbeno dogovorjeni rok za dokončanje izgradnje pa je bil oktober 1977!

K povedanemu pa je treba dodati še tole!

- Vse priprave na izgradnjo so bile opravljene pravočasno, tako da je bila veljavnost pogodbe z glavnim dobaviteljem dosežena brez zamude.
- Tudi gradbena dela so se pričela pravočasno in tudi pozneje ni bilo z njimi terminskih težav.
- Montaža pa se je zaradi zapoznelih dobav jeklenih konstrukcij pričela z zamudo 6 tednov, ki je med izvajanjem del narasla do 3 mesece; in to pretežno zaradi težav pri montaži, delno pa tudi zaradi zapoznelih dobav. Vendar zamuda bi bila še večja, če ne bi prišlo do pospešitvenih ukrepov, s katerimi smo v prvi fazi naraščanje zamude zavrli, v končni fazi pa jo zmanjšali približno nazaj na 6 tednov.

Menimo, da sta bili za razmeroma majhno zamudo glede na družbeno postavljeni rok za dokončanje izgradnje odločilni predvsem pravočasna izvedba celotnih priprav (priprava dokumentacije, izbira dobaviteljev, usklajitev načrtov z zmogljivostmi domače industrije, zaprtje finančne konstrukcije itd.) ter izpeljava faza pospešitvenih ukrepov v prvih dveh letih izgradnje, ki je preprečila večje naraščanje zamud pri vmesnih rokih. Zadnja faza pospešitvenih ukrepov, ki je sicer prinesla z znižanjem zamude "najotipljivejši" rezultat, pa je pomenila le sklep celotnega sklopa pospešitvenih ukrepov in jo je bilo možno izvesti le po dosledni uveljavitvi družbene prioritete za izgradnjo objekta v predhodnih fazah pospešitvenih ukrepov.

Pospešitveni ukrepi

Investitor je med celotnim obdobjem izgradnje TEŠ IV izvajal obsežen program kontrol stroškov, kvalitete in rokov izvajanja del ter sproti zahteval ali sam izvajal pospešitvene ukrepe, kot so:

- preventivno terminsko planiranje z vgrajevanjem kar največjih časovnih rezerv;

- redna fazna kontrola pri projektantih, dobaviteljih in izvajalcih;
- podaljševanje delovnega časa in povečevanje števila delavcev pri projektiranju in v tovarnah dobaviteljev;
- pritegovanje novih izvajalcev ob pomanjkanju izvajalnih kapacitet;
- interveniranje za pospešitev dobav repromateriala - zlasti pri železarnah;
- intervencijske nabave repromateriala iz inozemstva prek investitorja;
- nadomeščanje dobav, ki jih jugoslovanska industrija ni mogla pravočasno izvesti, z inozemskimi;
- redni sestanki s "kritičnimi" jugoslovanskimi kooperanti pod vodstvom predsednika Republiškega komiteja za energetiko Draga Petrovića;
- redni polletni - po potrebi mesečni - sestanki z najvišjimi predstavniki glavnega dobavitelja;
- vključevanje dodatnih inozemskih specialistov za montažo in montažni nadzor;
- vključevanje dodatne inozemske montažne opreme;
- povečevanje števila delavcev, podaljševanje delavnika, delno izmensko delo in tako naprej pri izvajalcih montaže;
- sklenitev sporazuma o pogojni finančni udeležbi investitorja pri izvajanju pospešitvenih ukrepov z več stroški, prek delnega odpisa penalov (ob izpolnitvi dogovorjenega roka izgradnje) - z odobritvijo EGS in ISE.

Skratka, samo z nenehno kontrolo vseh udeležencev izgradnje in dosledno uveljavitvijo družbene prioritete za izgradnjo objekta ter s stalnim izvajanjem pospešitvenih ukrepov smo lahko v veliki meri uresničili družbeno postavljeni rok za izgradnjo.

Še nekaj besed o sodelovanju domače industrije pri izgradnji TE Šoštanj IV

Z ozirom na to, da ima vgrajene okrog 42 odstotkov domače opreme, je TE Šoštanj IV na prvem mestu po udeležbi domače industrije pri izgradnji tovrstnih objektov v Jugoslaviji.

Vendar zaradi tolikšne udeležbe domače industrije je med izgradnjo prišlo tudi do vrste težav. In to prvič zaradi tega, ker so zmogljivosti domače industrije bile često premale za pravočasno izpolnitev obveznosti; ta slabost pa se je odražala v zapoznelih dobavah raznih repromaterialov, predvsem pa je bila kritična pri

izvajanju montažnih del. Toda resnici na ljubo je treba povedati, da to ni bila slabost same domače industrije, saj so pri dobavah in nekaterih drugih storitvah (zlasti pri inženiringu in usklajevanju obveznosti v okviru pogodbe "na ključ") imeli zamude tudi inozemski udeleženci izgradnje.

Slabost domače industrije je namreč bila predvsem v tem, da zaradi svojih strukturnih neskladij nekaterih obveznosti sploh ni mogla izpolniti, saj je bilo prvotno predvideno, da bi naj bil njen delež pri izgradnji objekta TEŠ IV okrog 48 odstotkov - in ne le 42 odstotkov, kot ga je realizirala nazadnje sporazumno z investitorjem in drugimi udeleženci izgradnje.

Za povečanje udeležbe jugoslovanske industrije pri izgradnji takih objektov, kot je TEŠ IV, bi torej bilo treba odpraviti njena strukturna neskladja; in to predvsem na področju jeklarstva, kjer je izredno šibka že pri najenostavnejših proizvodih, kot so betonsko železo in jekleni profili; da o njeni šibkosti pri proizvodih, kot so legirane cevi, armature in podobni izdelki, ne govorimo.

Po poročilih o izgradnji
TEŠ IV - M. Lomšek

PRIPIS UREDNIŠTVA - Po vsebini podobno informacijo temu članku je posredoval delavskemu svetu REK Velenje na njegovi 3. izredni seji z dne 10. 2. 1978 direktor TE Šoštanj - Dušan JANEŽIČ. In ob tej priložnosti je delavski svet REK Velenje izrekel delovnemu kolektivu TE Šoštanj pohvalo za izredno prizadevnost pri izgradnji TE Šoštanj IV, brez katere bi bil ta pomemben objekt za vso našo družbo prav gotovo zgrajen precej pozneje.

V ponedeljek, 6. marca,
je bila 4. izredna seja
delavskega sveta REK Velenje

Na tej izredni seji so se delegati v svetu najprej seznanili z najvažnejšimi rezultati poslovanja celotnega REK Velenje v poslovnem letu 1977; zatem pa so podprli zahtevo delavskega sveta TE Šoštanj, naj skupščina samoupravne interesne skupnosti elektrogospodarstva Slovenije izpolni sprejete obveze glede pokrivanja izpadlega dohodka proizvajalcev električne energije v okviru sestavljene organizacije EGS, ter sprejeli sklep o izvedbi dopolnilnih volitev v delavski svet SOZD REK Velenje. (Uredništvo)

Občanom, ki se zanimajo
za nakup peska pri RLV!

Pesek na področju RLV, pri triadnem vpadniku v Škalah, ni na prodaj, ker ga RLV potrebuje sam. Torej se boste morali občani za nakup peska obrniti na Vegrad Velenje, cestno podjetje ali kam drugam. (DSSS DO RLV, splošna služba)

RUDAR - Glasilo kolektiva Rudarsko-elektroenergetskega kombinata Velenje, naslov: splošna uprava: Velenje - Rudarska 6, telefon h. c. 851-100

Za izdajanje skrbi uredniški odbor. Odbor sestavljata:

a) delegacija samoupravnih in družbenopolitičnih organov TOZD in DSSS REK Velenje: Franc Avberšek (RLV-JV), Franc Kos (RLV-JZ), Viktor Juriz (RLV-JS), Vilh Romih (RLV-SI, B), Anton Čas (RLV-PRP), Ludvik Hribar (RLV-MT), Anton Ribarič (RLV-STR), Franc Miklavžič (RLV-JG), Franc Druks (RLV-KL), Maks Lomšek (TEŠ), Pavle Planinc (ESO), Ivan Ribič (PZS), Franc Kramer (ZO), Emil Medvedek (AP), Silvo Pelak (TSK), Mile Maksimovič (PGM), Dragica Zupanc (DPG), Mirko Zelnir (DSSS); b) delegacija delavcev in njihovih stalnih sodelavcev pri glasilu: Teodor Jelen (DSSS - odgovorni urednik), Rafael Batič (DSSS - glavni in tehnični urednik), Stojan Sajc (DSSS - novinar), Romana Mitja (DSSS - tajnik glasila), Lejzer Ojsterlek (DSSS - fotografske storitve), Mirko Bizjak (glavni direktor REK Velenje - stalni sodelavec; njegov namestnik Ludvik Mali, DSSS), Lojze Filipančič (tajnik samoupravnih organov REK Velenje - stalni sodelavec), Božena Sramel (tajnik delegacij REK Velenje - stalni sodelavec), Miha Pevalnik (tajnik družbenopolitičnih organov REK Velenje - stalni sodelavec), Tone Seliga (tajnik OK SZDL Velenje - stalni sodelavec).

Predsednik uredniškega odbora: Anton Ribarič

Naslov uredništva: Velenje - Prešernova 5 (kadrovsko-socialni sektor DSSS, soba 31 - telefon interno 260)

Tiska TISK REK Velenje - Velenje, Fotoval 10 (telefon 850-566) • Glasilo prejema vsi člani kolektiva brezplačno • Izhaja po potrebi • Naklada v štirih številih zaporednih • 100 izvodov

Srečno!